

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 4. II aastakäik

TEATAJA

15. veebruaril 1927

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:		Toimetus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas	Emk. 250.—	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45	1/1 lhk. . Emk. 4000.—
Poolaastas	" 150.—	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35	1/2 " . " 2200.—
Välismaale	" 500.—	Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval,	1/4 " . " 1200.—
Poolaastas	" 300.—	kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l.	Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Ärimaksuseaduse muutmise seaduse kava. Maksubilansi koostamise vajadus. 5 aastit võitlust kaotusega tööstuses. Palk tigas. Igand paragrahvid. Kuidas eksporteerida? Kaubandus-tööstuskoda nõukogu otsusi. Kaubandus-tööstuskoda esimehe hr. J. Puhki arvamine Eesti-Läti tolliunioonis. Organisatsioonidevaheline nõupidamiskoosolek Eesti meremeeste kodu loomise asjus Antverpenis. Teiste riikide majanduslik elu-olu. Majanduslik informatsioon kodu- ja välismaalt. Tohtitead. Turgude ülevaade. Tallinna sadama tegevus. Börsikursid. Kaubahinnad.

Ärimaksuseaduse muutmise seaduse kava.

R. Berendsen.

I.

See oli 1923. aastal, kui Üleriikline Kaupmeeste Liit esitas hra rahaministri kaudu riigi majandusnõukogule pikema eelnõu nende paranduste ja täienduste kohta, milliseid oleks vaja läbi viia maksvusel olevas ärimaksuseaduses.

Riigi majandusnõukogus harutati Kaupmeeste Liidu märgukirja üldiselt; leiti, et see sisuliselt põhjendatud, ja moodustati erikomisjon, kes märgukirjas ettetoodud asjaolusid kõigiti pidi kaaluma ning kindlate ettepanekutega riigi majandusnõukogule esinema.

Erikomisjon lõpetas oma töö 1926. aasta algul; komisjoni töö tulemused kiideti riigi majandusnõukogu üldkoosolekul heaks ja esitati vabariigi valitsusele, kes hr.ale rahaministrile ülesandeks tegi riigi majandusnõukogu otsustele vastavalt seaduseelnõu valmistada praeguse ärimaksuseaduse muutmiseks ja täiendamiseks.

Nüüd, ligemale aasta hiljem, on rahaministerium sellekohase seaduskava lõpulikul kujul valmistanud, milline vististi varsti esitatakse vabariigi valitsusele. Nende ridade kirjutaja on mainitud seaduskavaga tutvunud ja lubab

enesele seepärast selle kava juures veidi pikemat peatuda.

Kõigepealt tuleb tähendada, et mitte kõik riigi majandusnõukogu poolt ses küsimuses vastu võetud otsused seaduskavas ei ole väljendust leidnud. Kas meeleldi või kogemata on osa neist kõrvale jäetud; imelikul kombel küll need otsused, mille vastu riigi majandusnõukogus energiliselt vaidles otsekoheste maksude peavalitsuse esitaja. Kuid seaduskava on minu ees laual ja teda tuleb nii vaadelda, nagu ta on.

Seaduskava esimene paragrahv märgib ära jaoskonna ärimaksukomisjonide koosseisu. Jaoskonna komisjoni liikmete arv on määratud kindlaks 10 peale. Komisjoni liikmete hulka on võetud ka maksuinspektori abi, kellel 9. märtsi 1923. a. seaduse järele tänini komisjoni liikme õigusi ei olnud, need õigused olid tal vaid juhul, kui ta maksuinspektori aset täitis. Maksu maksjate esitajate arv on määratud 6 peale. Linna- ja maakonnavalitsuste esitajate kohta on nõudmine üles seatud, et nende esitajaiks võivad olla isikud, kes ise või kelle perekonnaliikmed maksu maksjate hulka ei

kuulu. Mis sarnase nõudmisega kätte tahe- takse saada, ei jää saladuseks: kõikide tunnus- märkide järele tahetakse maksukomisjonides luua tugevat vastasrinda maksumaksjate esi- tajate vastu, et viimased komisjonides üle- kaalu oma kätte ei saaks. Selleks on nähtavasti, ka maksuinspektori abi hääleõiguslikuks tehtud, et tarbekorral tiht häält mitte kaugelt otsima minna.

Järgmine paragrahv määrab kindlaks, millised asutused maksumaksjate esitajaid valivad. See (§ 2) kõlab järgmiselt:

„Jaoskonna ärimaksu komitee liikmed maksumaksjate hulgast valitakse linnavolikogude, maakonnanõukogude ja kaubandus-tööstuskoja poolt järgmisel arvul: maksujaoskondades, kuhu ainult linn või osa linna kuulub, linnavolikogu poolt kolm ja kaub.-tööstuskoja *) poolt kolm, maksujaoskondadest, kuhu ainult maakond või osa sellest kuulub — maakonnanõukogu poolt kolm ja kaubandus-tööstuskoja poolt kolm, segajaoskondades, kuhu jaolt linn, jaolt maakond kuulub, linnavolikogu poolt kaks, maa- konnanõukogu poolt kaks ja kaub.-tööstuskoja poolt kaks liiget. Kui maksujaoskonnas on rohkem kui üks linn, siis määrab rahaminister kindlaks, kui palju maksjate esitajaid maa- konnanõukogu ja kui palju linnavolikogu poolt tuleb valida.“

Selle paragrahviga on tahetud lahendada küsimust, mis puutub Kaub.-tööstuskoja õigust oma esitajaid maksukomisjonidesse saata, mil- line õigus tal juba kahtlemata on 11. detsem- bril 1924. a. vastuvõetud Kaubandus-tööstuskoja seadusega, kuid millist õigust ta ärimaksuseaduse vastolu tõttu tänini tarvitada pole saanud. Nüüd tahetakse Kojale maksukomisjonides anda esita- jaid ühel juhul kolm, teisel — kaks. Mis- pärast aga Koda kõiki kuut esitajat ei tohi saata, jääb arusaamatuks. Samuti jääb aru- saamatuks, millist hoolekande osa linnavolikogud ja maakonnanõukogud veel kaupmeeste ja töös- turite esitajate valimise suhtes peaksid eten- dama, kuna ju kaupmeestel ja tööstureil on ole- mas omavalitsus K.-t.-koja näol. Koja valimis- test võtavad osa kõik kaupmehed ja töösturid, kes kolm aastat oma ärialal tegutsenud, maha arvatud vaid 4. järgu kaupmehed ja ärimehed, kelle vekslid protestitud. Kui nüüd pooled maksumaksjate esitajad jäetakse linnavolikogude ja maakonnanõukogude valida, siis peab küll arvamisele tulema, et neil volikogudel ja nõukogu- del nende maksumaksjate esitajaid tuleb valida, kelle vekslid protestitud, ja seepärast Koja vali-

mise õigusest ilma jäetud. Huvitav oleks teada, kas seaduskava valmistajad tõesti nii on mõel- nud.

Aga veel rohkem. Seaduskava näeb jaos- konnakomisjonide koosseisude muutmist ette pea- asjalikult ses suhtes, et lubatakse ka Koja esi- tajaid neist komisjonidest osa võtta. Aga kuidas jääb lugu otsekoheste maksude peakomitee ene- sega? Praegu maksvusel oleva seaduse järele võtavad maksumaksjate esitajad ka peakomitee koosseisust osa. Kelle õiguseks jääb tulevikus neid valida? Kas tahetakse Koja esitajale pea- komitee ukсед igavesti lukku panna, et viima- sed seal kõrgeid härrasid segama ei pääseks! Minu arvates ei tohiks aga Kaub.-tööstuskoja valijad ialgi seega leppida, kui Koja esitajaid peakomitee istanguist täieõigusliste liikmetena osa võtma ei lasta.

Seaduskava paragrahv 3 muudab ärimaksu- seaduse § 434 järgmiselt:

„Jaoskonnakomiteede koosolekud kutsutakse kokku nende esimeeste poolt ja loetakse seaduslik- kudeks, kui neist peale esimehe võtab osa mitte vähem kui kaks liiget.

Tähendus: Kui jaoskonnakomitee koosolek kokku ei tule, siis määratakse samade küsimuste otsustamiseks uus koosolek, mis kooslijate arvu peale vaatamata otsusvõimeline.“

§ 434. endine redaktsioon oli selle pool- lest õnnelikum, et selle järele komisjoni istang seadusepäraseks loeti, kui istangust osavõtjate seas vähemalt kaks liiget maksumaksjate hulgast koos oli. Uus redaktsioon aga ei nõua, et maksumaksjate esitajate juuresolek oleks tin- gimata tarvilik. Tulevikus võib siis komisjoni istangu seaduspäraseks lugeda, kui temast osa võttis maksuinspektor oma abilise ja aktsiisi- ametnik. Maksumaksjate huvides sarnane asi küll ei ole.

Veel veidramaks võib aga asi kujuneda, kui komisjoni istang esimesel korral liikmete puudu- misel pidamata jääb ja seepärast teistkordne koosolek kokku kutsutakse. Siis ei ole enam mingisugust liikmete arvu ette nähtud ja maksu- inspektor võib ka ihu-üksi küsimusi otsustada!

Mulle võidaks vastu vaielda ja öelda, et maksuinspektor kui komisjoni esimees kutsu- b ju komisjoni kokku ja komisjoni liikmed on ko- hustatud enda peale võetud kohuseid täitma. Vastus: seaduskava jätab lahtiseks küsimuse, kuidas maksuinspektor komisjoni kokku kut- sub või millal ta liikmetele kutsed välja saa- dab. Seepärast annab see paragrahv juba praegu, ja kahtlemata tulevikus, kui ta kord seaduseks saab, veel rohkem põhjust mitmesugustele, võib olla ka mitteõiglastele oletustele ja arvamistele.

*) Sõrendused minu poolt. R. B.

Üheks uuenduseks, mille vastu vaielda ei tule, on see, et seaduskava võimaluse ette näeb üldmaksustamisel, kus protestide esitamiseks tähtaeg seaduse poolt 15. juuli peale kindlaks määratud, ja võib linnades asuvatele ettevõtetele maksulehti välja saata ka posti kaudu, kusjuures maksulehed postile tulevad ära anda hiljemalt 15. juunil. Aga miks ei võiks selle paragrahvi maksvust ka maal asuvate ettevõtete kohta laiendada. Maksulehti maal politsei kaudu maksjatele kätte toimetada on ka kaunis tülikas, sest politseinikke on maal palju vähem kui linnas. Posti saab vähemalt iga kaupmees ja tööstur ikkagi, juba ajalehtede pärast.

Seaduskava näeb ette, et isiklikud agendid, olgugi et viimastel kontoreid ja ladusid ei ole ja vaatamata selle peale, kas nad Eesti või välismaa kodanikud, samuti ka käsekspediitorid („kotimehed“), kui viimased tollioperatsioone toimetavad, peavad endale II järgu äritunnistuse lunastama. Seda uuendust tuleb tervitada. Praegu ajavad paljud välismaa agendid meie linnades suuri ärisid ja müüvad kaupu isegi detailistidele, ilma et nad riigile mingit ärimaksu maksaksid; samuti toimetavad tolliklaarimisi mitmed „käsekspediitorid“, kellede tegevuse järeldeuseks alles hiljuti oli „tollipaanama“ Tallinna tolliametis, kuid ärimaksudest hiilivad nad mööda. Hea oleks, kui uue seaduse maksmapanemisega korda läheks sarnaste „ärimeeste“ tegevust piirata.

Üheks tähtsamaks uuenduseks, mida seaduskava esile toob (§ 10) on see, et riigi heaks võetavat põhiärimaksu 100% tõsta tahetakse. 1928. aastast peale kavatsetakse võtta riigi-põhiärimaksu järgmiselt:

Kaubandusliste ettevõtete pealt:

1. järk	30.000 mk.
2. „	7.000 „
3. „	2.000 „
4. „	500 „
5. „ veokauplus	3.000 „
6. „ kandekauplus	1.000 „

Tööstuslike ettevõtete pealt:

1. järk	60.000 mk.
2. „	40.000 „
3. „	25.000 „
4. „	10.000 „
5. „	5.000 „
6. „	2.500 „
7. „	1.000 „
8. „	500 „

Omavalitsustele (linna ja maakonna) antakse õigus võtta lisapõhiärimaksu kuni 50%

riigipõhiärimaksu määrast (praegu ulatub see õigus 100% peale).

Riigi heaks võetav põhiärimaks arvatakse puhtakasumaksust maha, nii ei suurene seetõttu ärimaks üldiselt küll mitte. Põhiärimaksu tõstmine on muidugi seega seletatav, et riigil ärimaksu põhiärimaksuna kergem on kätte saada kui puhtakasumaksuna. Põhiärimaks maksetakse äritunnistuse lunastamise teel aasta alul ette ära, kuna puhtakasumaksu paljudelt politsei kaudu sisse tuleb nõuda ja paljudelt seda maksu üldse kätte ei saagi. See asjaolu on igatahes põhjuseks olnud põhiärimaksu tõstmiseks. Kahjulikuks osutub põhiärimaksu tõstmine neile ettevõtetele, kes kahjuga võivad töötada ja kahjude tõttu puhtakasumaksust vabastatakse. Nagu öeldud, arvatakse põhiärimaks puhtakasumaksust maha, aga millest seda siis maha arvata, kui ei olnudki puhaskasu ja seetõttu ka puhtakasumaksu. Kord maksetud põhiärimaksu aga ei makseta ühelgi juhul tagasi, töötagu ettevõtte kas kasude või kahjudega.

Edasi täiendab seaduskava praegumaksvat ärimaksuseadust mõnede ettevõtete, millised vabastatakse ärimaksust üldse (omavalitsuse ja ühistegelised ettevõtted). Kuid ka tarvitajateühisustele annab uus seaduskava väikese „pirni“. Nagu teada, on ühistegelised ettevõtted, ka tarvitajateühisused, siis ärimaksust vabad, kui põhi- või tegevuskapital ei ole üle 500.000 marga. Kuid selle põhi- või tegevuskapitali arvutamiseks on alati püsti häda: paljudel tarvitajateühisustel on õige väike põhikapital, nende tegevuskapitali moodustavad vaid laenud. Ja sel teel on nad ärimaksust vabad. Seaduskava tahab aga asja veidi selgemale alusele asetada ja toob järgmise määruse:

„Tarvitajateühisuste põhikapitaliks või tegevuskapitaliks põhiärimaksu nõudmisel loetakse jooksev kapital, mida võib moodustada sisseastumismaks, osamaks, annetused jne. ja lõpuks isegi laenud, — ent kapitalimaksu väljaarvamisel laenusid arvesse ei võeta.“

Käsitööliliste (väiketööstureile) töötab seaduskava pisikese kergenduse tuua seega, et lubab ärimaksust vabastada käsitööd ja igasugust tööstust, kui seda tehakse oma perekonna liikmetega ja ühe palgalise töölisega ning kuni kahe õpilasega, kui viimased on alla 17 a. vanad või kui neil on õpilaste tunnistus, mis Kaub.-tööstuskoja või tööstuskooli poolt välja antud. Praeguse seaduse järele võib väiketööstur ilma äritunnistuse lunastamiseta ainult üht õpilast pidada.

Praeguse korra järele peavad kaubandus- ja tööstusettevõtted iga aasta hiljemalt 1. aprilliks

oma teatelehed (deklaratsioonid) esitama. Seaduskavaga tahetakse neid tähtaegu muuta. Ettevõtetele tuleb iga aasta hiljemalt 1. märtsiks oma teatelehed esitada, aga ainult neile, kes pole selleks tähtajaks suutnud lõ-

petada oma ärriraamatuid, mis kaubandusseaduses ette nähtud, võimaldatakse vastava maksuinspektori loal esitada teatelehti 15. aprillini. (Järgneb.)

Maksubilansi koostamise vajadus.

Kui merkantilistid omal ajal suure hoole ja usinusega asusid väliskaubandust jälgima, kurvas tudes iga passiivse väliskaubanduse bilansi puhul ja röömustudes väljaveo suurenemisel, siis ei olnudki nad nii kaugel tõest, kui see võiks paista meie päevil, mil väliskaubanduse bilanss enamjaos riiges tähtsal määral erineb maksubilansist. Nende soov oli kindlaks määrata riigi rikastumist või vaesenemist. Aga sama eesmärki taotleb ka praegune maksubilanss, mille all mõistame suhet kõigi teistelt maadelt saadud ja teistele maadele antud väärtuste kogusummade vahel.

Et merkantilistide ajal sarnane väärtuste vahetus piirduski peamiselt väliskaubandusega, siis oli kaubitsemise bilanss ühtlasi ka maksubilansiks.

Mida kaugemale aga sellest ajast, seda suuremaks muutub see vahe. Kaupade kõrval voolab rahakapital laenude, investeerimiste, krediidide näol ikka laiemalt ühest riigist teise; kapitali %, kõiksugu pangaoperatsioonid ja rahasaadetised, emi- ja immigrantide varanduste ja saadetiste liikumine moodustavad suure täiendava nägemata rahakapitali sisse- ja väljaveo.

Rahvusvahelised ühendused ja side on ammu üleilmalise võrgu osadeks muutunud — raudtee, laevad, post, telegraaf, telefon, raadio — kõigil neil aladel voolab samuti raha nii sisse kui välja osutatud teenete eest.

Reisijate ja turistide liikumine on suurem kui vanad rahvarändamised ja toob riikidele sisse ning viib välja summasid, mis üksi võetult kaugelt ületavad kogu väliskaubanduse omi endiseil ajal.

Am-ühisriikides moodustasid nägemata väljaläinud väärtused (laenud, reisirahad, siseränd. saadetised) 1924. ja 1925. a. 34% bilansist, kuna kauba näol sisseveetud väärtused olid ainult 66%. Samuti andis väljaveetud kaubahulk ainult 78% üldbilansi sissetulekuist: 22% tuli võlgade %, tasumiste jne. näol.

Et mitte kaugelt näiteid otsida, võtame meie ligema naabri — Läti, kelle väliskaubanduse bilansi passiivsust meil korduvalt alla on kriipsutatud. Lätlaste eneste arvestuse järele

moodustas 1925. a. nende väljaveodu ainult ligi poole (56%) nende maksubilansist, kuna tervelt 44% sissetulekuist andsid välismaalaste kulu- tused Lätis (31 milj. latti), salakaup (6,7 m. l.), emigrantide saadetised (7,9 m. l.) jne.

Samuti andis bilansi passiivses osas sissevedu 85% üldbilansist.

Kui sarnaseis arvutuses ka veidi eksimisi võiks oletada, eriti mis puutub sissetulekuid, siis selgub neist vastuvaidlematult, millise suure tähtsuse on praeguseis oludes omandanud maksubilanss.

Väliskaubanduse andmeile jääb vaid selle kaubanduse iseloomu ja käigu määramise tähtsus (nagu nad seda sisuliselt rohkem olla ei saagi).

Kogu rahvamajanduse sissetulekute ja väljaminekute iseloomustamiseks aga on igal riigil vajaline maksubilanss.

Selle andmed näitavad selgelt, kas rahvamajanduse käik on tasakaalus, kas tõelikult tuleb kapitali sisse või elatakse üle jõu, ning lubab juba kaugele ette näha rahakursi halvenemise võimalusi.

Mõni aasta tagasi oli veel vähe riike, kus maksubilansse koostati, nende arv suureneb aga iga aastaga. Kokkuseadmise meetodid on veel kaunis primitiivsed, kuid nad täienevad iga aastaga.

Võtame näiteks sarnase raskelt arvestatava ala, kui turistide ja reisijate väljaminekud. Näis, et siin ka tulevikus ainult lühtsaid oletusi tuleb teha. Ometi on viimaseil aastail võõrasteliikumisest eriti huvitatud maades — Šveitsis ja Saksas — tekkinud korralik võõrastestatistika. Suurimais linnades ja koonduspunktides arvestatakse mitte ainult ööbinud võõraste arv, vaid kogutakse ka andmeid nende ligikaudsete kulude kohta. Ja ühisriiklastel on välja kujunenud enam-vähem kindlad arvud vana ilma külastajate koosseisust ja väljaminekuist, mida nad % arvutavad (100 hulgas 2 miljonäri jne.).

Sarnased küsimused aga, nagu sisemaale paigutatud väliskapitalid, nende pealt tasutavad %, komisjonid, kindlustuspreemiad, panga-

kasud jne. on pea kõikjal juba kindlate arvude alusel kindlaks tehtavad.

Paar aastat tagasi võttis Rahvasteliit enda peale maksubilansi koostamise meetodite ühtlustamise ja kogub ning avaldab ühtlase vormi järele vastavaid andmeid.

Meie maksubilansi pole seni veel keegi koostanud. Riigi statistika keskbürool on küll korda läinud viimaste aastate kohta enamjao andmeid koguda, kuid osa tähtsaid andmeid puudub seni ikka veel.

Eesti paigutatud väliskapitali ei tea keegi täpselt. Samuti pole keegi kokku võtnud, kui palju teda iga aasta juure tuleb ja ära läheb. Palju maksab meie rahvamajandus selle eest %, on samuti teadmata.

Samal ajal, kui kõigis mais, isegi meie naabritel, on vastavad andmed täpselt kokku võetud, on meil ainukeseks sellekohaseks materjaliks ühe panga poolt lendulastud oletus (võib olla ka täpne arv — kes teab!), et meie aastas 150 tuhat naela võlaprotsente tasume. Seda arvu kommenteeritakse siis ka elavalt nii meie kui välismaa ajakirjades.

Samuti on umbkaudsed kõik oletused meie laevade teenistuse kohta välismailt. On tehtud

katseid seda selgitada, kuid need on seni äpardunud.

Meie kaubakrediitide seisukorda ei tea samuti keegi. Ometi on ka see küsimus väga tähtis maksubilansi tõlgitsemisel.

Kõigi sellekohaste järelepärimiste peale vaatavad meie tööstus- ja kaubandusringkonnad seni umbusaldusega.

Siin peaks midagi ette võtma. Korraliku maksubilansi kokkuseadmine, väliskapitali ja krediititingimuste kohta kokkuvõtete tegemine ning selliste üldandmete avaldamine aitab ju samadel ringidel paremini orienteeruda.

Oleks vististi soovitav, et Kaubandus-tööstuskoda sarnaste andmete muretsemise oma tegevuspiirkonda koondaks. Kui nende kogumine ja kokkuvõtmine usaldada eriliselt selleks määratud isiku kätte ja ettevõtetele garanteerida täielik konfidentsiaalsus, siis oleks vastutulek loodetavasti üldine.

Avaldamiseks ja kokkuvõtete tegemiseks oleks ju küllalt üldarvudest, mis maksubilansi kokkuseadmiseks arvesse võtta.

Kui neil kolmel alal täpsed andmed kogutaks, ei teeks ka meil maksubilansi kokkuseadmine enam raskusi.

A. T.

5 aastat võitlust kaotusega tööstuses.

Ameerikas ja Saksamaal. — Tööstuslik optimism ja pessimism meil. — Moskva ajaleht meie tööstusest. — Kuidas formuleerisid Ameerika Ühisriigid kaotuste põhjuseid tööstuses.

5 aastat võitlust — Põhja Ameerika Ühisriikides. Mis kõige pealt silma paistab, on Ameerika eratööstuse — kesk- ja suurtööstuse — valmisolek koostööks valitsusorganidega võitluskäigus kaotustega saaduste tootmises.

Saksamaa tööstuse-inseneride suureulatuslik ühing (ADB — Arbeitsgemeinschaft deutscher Betriebsingenieure) võttis alles hiljuti (möödunud aasta lõpul) oma tegevuse piirkonda samuti võitluse kaotustega tööstuses.

Need ülesanded omavad tohutu tähtsuse rahvamajanduslikult. Võimas on mõõdupuu, mida kasutatakse selles töös maailma tööstuslikumas riigis — Põhja Ameerika Ühisriikides.

Samuti on ka sakslastel kavatsus laiaulatuslikult arendada tegevust võitluseks kaotustega tööstuses. Tegelikud kogemused on näidanud, et võidujooksul teenistuse, ja eriti, puhaskasu saavutamiseks, on avanenud uued ja lühemad teed. Võib isegi väita, et majandusteaduses eneseksi — poliitilise ökonomia praktilises osas — on

püsivusele pääsemas vaade, et kaob antud puhul majandamise mõte, kui selgust ei muretseta sellesse asjasse — s. o. küsimusse, kuidas võidelda vabrikus eneses tekkinud kaotustega.

Kuidas suhtub meie tööstus sisse küsimusse?

See suhtumine tähistub olenevuses kahest meie juures valitsevast vaatekohast. Esimeses — soodsaimas — peegelduvad meie tõeliselt (mitte vaid statistiliselt) suurtööstuslike ettevõtjate vaated, kellede hulgas esindatud mõnede paberi- ja nahatööstuste, puuvillaketruste ning suurveskite omanikud. Teine — vähem soodus vaatekoht on kogu ülejäänud tööstuse peegelduseks. Esimene grupp on meie tõeliselt raskel kriisiajal otsekui Vana-Jumala kaitse all. Siin kõneldakse kriisist vaid lihtsalt sel määral, kui võrd võrreldakse määratu suurt ennesõjaaegset toodangut praegusaegse, mitmekordselt vähemaga. Ent kõik selles rühmas tegutsejad, ülemaist alamaini, on võrdeliselt hästi söönud ja on kindlad hames

päevas. Teise rühma kuulub kogu ülejäänud tööstus. Nii imelik, kui see ka pole, on kogu selle rühma personaal iseseisvusetu ja kindlusetu homse päeva suhtes, ning omanikud elavad niisuguse terava rahalise kriisi järgus, mis omab täitsa põhjendatult paljude suhtes neist kõik pankrotteerimise tunnused. Ent paljudele ettevõttest, mis eriliselt kindlustatud omil jalul, ongi see kahtlemata pankrotiks; ja sellele vaatamata elutsevad ettevõtted ometi, otsekui oleksid nad omanud harjumuse elamiseks alalise pankroti ähvardusel. (Arusaadavalt on siin juttu seisukorra psühholoogilisest küljest.)

Sellest järgneb, et meil, üldiselt võttes, võimalik on esialgselt kahesugune suhtumine küsimusse, kuidas võidelda kaotustega tööstuses. Embkumb, kas peetakse — vastavalt esimesele (optimistlikule) vaatekohale — sellised tööd vaid osaliselt vastuvõtetaivaks, küll mitte kogu-riiklikus ulatuses, vaid üksi oma ettevõtte seinte vahel; või aga — teise (pessimistliku) vaatekoha järele — peetakse sellised tööd veel liiga enneaegseiks või juba hiljaks jäänuiks.

Niisuguste täitsa ekslikkude vaatekohtade olemasoluga ongi vaid seletatav asjaolu, et meie juures pole veel alanud ühiskondlikus mõõdus liikumine tööstuses esinevate kaotustega võitlemiseks.

*
* * *

Ent samal ajal, kui pilku heita meie majanduslikule seisukorrale välismaalt, siis ei paista üldpilt mitte kurvana.

Ühes hiljutises Moskva „Ivestija ZIK“ nr-is (1926. a. nr. 268) oli ära trükitud tööstuse seisukorda Eestis käsitav artikkel. Oleks väga kasulik, kui teise rühma kuuluvad töösturid loeksid läbi selle asjaliku ja peaaegu tötetruu aruande. Ülikasulik on teada, millisenä näib meie tööstus, välismaalt vaadatuna.

Asjalugu on nii, et turgude vähenemise järeldusel (milline nähe on, muide, üldiseks kogu maailma majanduses peale sõda) on töölise arv kahanenud (riigi suurimais vabrikuis) 52 tuhandelt (enne sõda) 19.200-ni.

Ja tõepoolest, — kui riik, kellel tööstussaaduste väljavedu erakordselt kahanenud, pakub suurtoöstuslikes ettevõttest ikkagi veel tööd 19.000 töölisele, — ja seda muutumatult viimase kolme kriisiaasta kestusel, siis tähendab see seda, et oleme jõudmas või juba jõudnud kestva tasakaalu järku, kus siseriiklised nõudmised tööstussaaduste järele kattuvad meie vabrikute tootmisega. Ja seda tasakaalu ei suuda kõigutada rahuaegse majandusliku ülesehitamise ajajärgul

iseigi niisugused nähted, nagu ajutised raskused riigi rahanduse alal.

Seepärast võibki arvestada, et esimesejärgu küsimuseks — kõikide teiste, meie tööstust käsitlevate tähtsamate küsimuste hulgas — peab arvatama võitlus kaotustega tööstuses, sest omalt seesmiselt olemuselt tähendab see võitlus meie vabrikutele uute tuluallikate leidmist.

Milline on siis selle kaotustega võitlemise või tuludeleidmise kunsti tehnik?

Võtame vaatlemisele viieaastased kogemused Põhja-Ameerika Ühisriikides.

*
* *

Allpool toome väljavõtted Ameerika tööde aruandest Saksa allikate järele. Sakslased ise on arvamisel, et Ameerikas väljatöötatud andmed või, õigemini, retseptid pole muutumatult ja vahetult kohandatavad Saksamaa oludele. Seda vähem kohased on nad meie oludes. Ent väärtuslikumaks osutub meile kõnesoleva töö üldine vaim, mis tõuke peaks andma samasuguseiks uurimiseks kõikjal, eriti meil.

Nagu teada, algas see suur liikumine Põhja-Ameerika Ühisriikides varsti peale maailmasõja lõppu 1921. aastal insener Hooveri üldisel juhtimisel. Algul moodustus see „tööstuses esinevate kaotuste kõrvaldamise komisjon“ 17 insenerist. Kava seisis selles, et toimetada võimalikult paljusis tööstuslikes ettevõttest uurimisi, millede sihiks oleks ettevõtete korralduse-iseloomu ja tulunduslikkuse määra (s. o. üldise tulukuse ja võimaliku tulutoovuse tulevikus) kindlaksmääramine. Viie kuu möödudes ilmus tööde üle aruanne, mis tõmbas enesele seltskonna tähelepanu. Vahepeal sai insener Hoover kaubandusministriks. Saades kätte suure võimu, algas ta õige energiliselt võitlust kaotustega tööstuses.

Kui ka meie oludes peaks alatama ettevõtete tulunduslikkuse ja organisatsiooni uurimisi, siis peaks eestkätt leitama töödele kohane vormel, et üksikud ettevõtted ei tunneks endid riivatuna ja et niimetatud „valeyhäbi“ või „valeyhkus“ ei leiaks aset.

Põhja-Ameerika Ühisriikides läbiviidud tööd puudutasid masinaehituse-, metallurgia-, toiduainetevalmistamise-, riietuse-, paberi-, tsemendi-, mööbli-, keemia- ja teiste tööstuste alasid.

Enamik loetletud tööstusaladest on esindatud ka meie juures, ning pakuks palju huvi teada saada, milles peitub neis avalduvate kaotuste allik.

Ameerikas, näiteks, tehti avalikuks ja formuleeriti:

Üks kaotuste põhjust: mitte-küllaldane kapitalikäigu või kapitaliringvoolu kiirus. On ju näiteks selge, et rahuagelega võrreldes kõrge diskondiprotsent eeldab suuremat kapitali ringkäigu kiirust, kui rahuajal. Muide, meie juures on võimalikud lattuvalmistamise juhud kõrvuti nähtega, et ettevõtte kaubanduslik aparaat osutub võimetuks, kiiresti ära jaotada saadused tarvitajaskonnas.

Teine kaotuste põhjus. Mitte-küllaldane standardiseerimine või tüpiseerimine (standardisatsiooni erijuht või alajaotus). Hiljuti kirjutasime standardiseerimise tarvilikkusest meie metallitööstuses.*) Omas kirjatükis näitasime ära, et metallisaaduste standardiseerimine suurendab nõudmist nende järele tarvitajaskonnas ja muudab nende valmistamise vabrikuis odavamaks.

Kolmas kaotuste põhjus. On sagedad juhud, kus tööd ettevõtteis pole küllaldaselt ettevalmistatud, et võimalduks miinimumini vähendada käigusolevate masinate ja üksikute tööliste seisakuid töös. Olgu eraldi tähendatud, et meie juures on sisse juurdunud komme, kasutada 8-tunnilisest tööajast sageli 20 minutit ja rohkemgi söögiajaks. See nähe leiab aset ettevõtteis, kus töötatakse lõunavaheajata. See juhuslikult maksvusele pääsnud 8-tunnilise tööaja lühendus tõstab vastuvaidlematult tunni-töötasu. See pole kasulik vabrikutele ega sobiv töölistele.

Neljas kaotuste põhjus peitub selles, et ei tunta täpselt hooaegadest olenevat kaupade nõudmise kõikumist. See teadmatuse -- või, õigemini, ebatäpne kõikumise piiride äramääramine — kutsub esile ebakorrapärasusi saaduste töötamisprotsessis eneses.

* Viies kaotuste põhjus tehti avalikuks 1) ebaratsionaalses töökodade ja vabrikute põrandapinna ära kasutamises, 2) mitte-küllaldasest ettevõtete varustamises transmissiooniseadistega, 3) ebaõiges valmistusmasinate paigutuses, 4) nõuetekohatus ja puudulises ruumide valgustamises päeva- ja kunstliku valgusega jne. Kõik need asjaolud vähendavad valmistamiskiirust ja tõstavad tootmiskulude summat.

Kuues põhjus on kindlaks määratud eriliselt metallisaaduste töökodade ja vabrikute kohta. Ameerikas, nähtavasti, leidus veel siiski niisuguse korraldusega ettevõtteid, ent meie juures esinevad allkirjeldatavad nähted praegusajani kõigis metallitööstusis: lõiketerad metalli ümbertöötamiseks treipinkidel, hõövelpinkidel ja

stoospinkidel toob välja ja lihvib valmis iga tööline ise oma pinkide jaoks. Samal ajal — oleks õige koondada nende lõiketerade valmistamine töökojas vaid ühte kohta — ühe või mitme riistameistri kätte, 2) valmistada neid küllaldasest sordivalikus tööriistade osakonda (ja ei mitte iga treiali, hõöveldaja või stoossija isiklikku kappi). Nende väljatöötamine peaks sündima võimalust mööda masinail ja peaks valmistatama kindlaid tüüpe, mis täpselt sobiksid töökodades tehtavaile töödele.

*
* *

On täpne ja kindel viis teada saada, kuidas mõjuvad tööstusse parandused, kas või väikesedki — juba lühikese aja jooksul. See on tootmisele rööbiti toimetatav saaduste omahinna arvutus.

Selle viimase all mõistetakse meil sageli midagi sootu muud. Isegi neis ettevõtteis, kus tegelikult midagi ei teata saaduste omahinna suuruselt, arvatakse siiski, et omahinna arvutamist toimetatakse õigesti.

Siin üks näide. Ühes tööstusettevõttes määratakse lisakulude (kulud peale tööpalkade) ja tööpalkade suhtarv kõiges viies ettevõtte osakonnas kindlaks ette terve aasta peale. Ja seda samal ajal, kus see suhtarv vahetpidamata muutub ja keskmiselt võetuna ei võrdu ühel kuul (näit. suvekuul) põrmugi teise kuu (näit. talvekuu) omale.

Edasi, see suhtarv pole kunagi ühesuurune ettevõtte mitmesugustes osakondades, näiteks, sega- ja lukusepa osakondades. Ühel pool näiteks kulutatakse sütt, teisel pool — mitte, jne.

Muidugi, sellises ettevõttes võib välja arvata kogu produktsiooni omahinna-väärtuse terve aasta kohta ärraamatute järele, kuid iialgi pole sel teel võimalik täpselt kindlaks määrata, palju maksab omal see või teine toode. Järelikult, hindade kindlaksmääramises valitseb piirituim korralagedus ja hädaohtlikum omavoli.

Võib enesele ette kujutada, kuidas rikub oma head nime tarvitajate silmis niisugune ettevõtte, kus ei teata täpselt saaduste omahinda. Siin just näeme toda juhtu, mis alatasa kordub tegelikus elus, mil tõendatakse: „ei saa müüa odavamalt, kõik maksab omal nii kallis“. Palju siis saadused omal maksavad — seda muidugi keegi ei tea.

See asjaolu muutubki ülihädaohtlikuks läbi-murdeks, mille kaudu tungivad ettevõttesse väga suured kaotused ja kahjud.

*
* *

*) V. „Kaub.-tööst.-koja Teataja“ nr. 21 — 15. dets. 1926. a.

Kui meie oludes see küsimus päevakorda võetaks, siis osutataks sellega rahvamajandusele suur teene. Meie oleme sügavalt veendunud, et meie tööstusliku tootmise ulatus polegi sugugi

nii väga väike, kui seda arvavad paljud pessimistid, et tööstuses esinevate kaotustega rahvuslikus ulatuses võitlemisele võiks jätta tähelepanemata.

Insener I. Podsolov.

Pilk tagasi.

Seadusandja on ärimehi kohustanud oma läinud aasta läbikäikudest, kuludest ja tuludest maksuametitele teatama kuni 1. aprillini järgmisel aastal. Loomulik, et esimene veerand aastat on jäetud arvete kokkuvõtmise ajaks, mille kestes võib iga ettevõtja juba jõuda kindlale seisukohale, kas tema ettevõtte on töötanud kasudega või kahjudega, millises seisukorras katkestas ettevõtte 31. detsembril läinud aastal oma operatsioonid ja millised väljavaated kujunevad tuleviku peale.

Kui seda teevad üksikud ettevõtjad oma eramajanduse suhtes, miks ei peaks seda teema siis üldmajanduse suhtes asutused, mis selleks kutsutud ja seatud, avalikkusele. Ja vististi on õpetlik tähele panna, kuidas lõppis läinud aasta meie kaubandusele ja tööstusele. Need lühikesed read olgugi pilguks tagasivaateks läinud aasta kaubanduse ja tööstuse olukorrale.

Kaubandus ja tööstus etendavad meie rahvamajanduses silmapaistvat osa. Olgugi, et meie suurtööstus enam seda osa ei etenda, millist ta etendas enne 1917. aastat, siiski jääb temale auväärne seisukoht meie rahvamajanduses. Selle kõrval on aga tekkinud meile elu- ja ajakohane väike- ning kesktööstus, milline osutub elujõuliseks meie oludes. Ja kui teha ülevaadet, siis tuleb ka see rahvamajandusala aasta lõpu-bilansis võtta vaatlusele.

Kui nüüd heita pilku tagasi möödunud aastale rahvamajanduse suhtes, siis peab tunnistama, et hoolimata oma aktiivsest kaubabilansist on ta meile siiski väga karm olnud. Ta viis tervelt 40.797 vekslit protesti, kogusummas 1.025.418.427 mk. väärtuses. Kui seda summat võrrelda Eesti riigi eelarvega ja meie rahatsirkulatsiooniga, siis alles saame aru, mis need — pealt näha tühised arvud — tähendavad.

Me leiame veel möödunud aasta aruandes midki arve, mis spnnivad mõtlema. Tallinna-Haapsalu rahukogu ringkonnas üks oli 1926. a. välja kuulutatud äriettevõtete oksjone tervelt 145.432.777 mk. summas. Teised rahukogu ringkonnad juure arvamata. Kui need, teised ringkonnad, ka siia juure arvata, siis kasvab see summa vähemalt sada protsenti. Kohtulikult maksujouetuks tunnistati kaubanduse alal läinud

aastal 29 ettevõtet, aga kui palju ettevõtteid kodusel kombel „rubla murdsid“, selle kohta pole arvustikku.

Seesugune on aruanne, millise möödunud aasta meile enesest järele jätnud. On vastuvaidlematult õige, et meil spekulatsiooni palavikus omal ajal ettevõtteid ellu toodi, millistel õieti pole pinda meie kitsastes turu-olu tingimustes. Kuid „vesivõsud“ on juba jõudnud oma loomulikule otsale ja saatuse karm käsi ähvardab isegi meie vanemaid ja soliidimaid ettevõtteid, see sunnib mõtlemisele. *Quo vadimus* — kuhu läheme, tuleb meil endile ette panna küsimus. Kas leiame sellele vastuse?

Õeldakse, et meil puudub usk iseendasse ja oma teovõimsusse ning et meie sagedamini oleme rohkem pessimistid, koguni rohkem kui seda tarvis oleks. Kahtlemata on seesugune etteheide osalt õigestatud. Meil hädaldatakse ju teinekord tühipaljaste küsimuste kallal — ja kui palju koosolekuid pole peetud Tallinna Toompeal selle küsimuse arutamiseks, kumma lapse sündimine on paremini registreeritud, kas selle, keda registreerib vaimulik, või selle, kelle registreerimist toimetab ilmalik ametnik. Aga majandusliku olukorra vaatlemiseks tarvitatakse vähe aega. Üks on aga kindel, meie riigi- ja rahvamajandus on meie iseseisvuse alusmüür ja seepärast väärivad need nähtused, mis avalduvad meie majanduslikus elus, küllalt tähelepanu. Ei oleks vististi ka üleaarne tõsisemat pilku heita nendele asjaoludele, millised on põhjuseks meie kaubanduse ja tööstuse kiratsemisel.

Peab tunnistama, et meil, isegi mööduandvates ringkondades, kaubandusele ja tööstusele vaadatakse kui rahvamajanduse kõrvalharule. Neid alasid tunnustatakse niipalju, kui palju nad riigile annavad maksude näol sissetulekuid. Seesuguse vaate ekslikkust pole vaja hakata seletama. Kuid hädaohtlik on seesugune vaade selle poolest, et kaubandusele ja tööstusele surutakse peale kõrgemaid maksukoormaid kui need alad tõepoolest suudavad kanda.

Meie juriidiliste isikute maksustamine oma põhi-, kapitali-, kasuprotsendi- ja tulumaksuga võtab ettevõtetelt ümmarguselt 37% kogu puhast sissetulekust. On selge, et niisugune mak-

sukoormatus neile ettevõtetele tundub rusuvana. Meie üksikettevõtete maksualune puhaskasunorm on arvatud (keskmiselt): suurkaubandusel 6,2%, keskaubandusel 9,6% ja väikekaubandusel 14,1% läbimüügist. Väike- ja kesktööstuse puhaskasunorm on arvatud ümmarguselt 11% läbikäigust. Need normid, mis maksumaksimisel aluseks võetakse, on liialt kõrged, sest tegelikult on võimatu saada nii palju puhast kasu. Sellele on minu teada Kaubandus-tööstuskoda kui ka üksikud kaupmeeste ja töösturite organisatsioonid juhtinud valitsuse tähelepanu, kuid see kõik on jäänud hüüdjaks hääleks kõrbes. Järeldused aga ei lase endid oodata. See selgub juba ülaltoodud andmetest, millised näitavad protestitud vekslite summa ja oksjonikuulustuste arvet, mis on võetud ette äriettevõtete suhtes.

Iga ettevõtte võib tegutseda edukalt ja kanda riiklike koormatusi vaid niikaua, kuikaua tema väljaminekud (ka maksud) kaetakse tõelisest sissetulekust. Kui tõeline sissetulek enam väljaminekutele vastu ei pane, siis tuleb mõist-

lik peremees oma ettevõtte, et ennast võlgadega mitte koormata.

Seesama tõde maksab ka selle kohta, et ettevõtja oma taskust, oma endistest kogemustest, ettevõttele ei tohi juure maksa. Kui ettevõttele tuleb juure maksa, on see haiglane, aga haiglasi ettevõtteid ei saa kaua pidada, need tulevad kas saneerida või likvideerida. Ja möödunud aasta on näidanud, et saneerimist on olnud vähe, likvideerimist aga rohkem. See on halb nähtus.

Tõsiasiade ees ei tohi silmi kinni pigistada, vaid neid tuleb võtta nii nagu nad on. Meie maksustamispoliitikat tuleb muuta, muudu rüüneritakse ka soliidimaid ettevõtteid. *Caution consules* tuleb hüüda neile, kes kutsutud ja seatud selle järele valvama, et meie rahvamajandus hukka ei läheks. Mitte armu ei palu Eesti kaubandus ja tööstus — nad on kaugel sellest, — aga nad nõuavad, et nende seisukorraga tõsiselt arvestataks ja neile loodaks tingimused, mis nende olukorra kohased ja neile vastavad. Piilk möödunud aastale õigustab seda nõuet.

Mercator.

Iganud paragrahvid.

Meil on tänini maksev veneaegne kaubandusseadustik, millel juba ligi saja-aastane eluiga selja taga ja seepärast loomulikult juba koguni on vananenud. Kuid iseäranis iganud on aga selle seadustiku §§ 670, 671 ja 672, millised käsivad äride raamatupidamist.

Nendes paragrahvides on seatud üles nõudmised, missugused ärid milliseid raamatuid tingimata peavad pidama, misjuures üksikasjaliselt on loetud üles raamatud ja lühidalt tähendatud isegi nende pidamisviisi.

Nii nõuab § 670 esimese järgu äridelt järgmiste raamatute pidamist:

1) memoriaal- ehk shurnaal-raamatute, kõikide toimingute ja kõige äritegevuse igapäevaseks sissekandmiseks; 2) kassaraamatu, kuhu kirjutatakse täielikult iga rahaline sissetulek ja väljaminek. See raamat tuleb iga kuu lõpetada, näidates ära ülejäägi järgmise kuu esimeseks päevaks; 3) Grossbuch'i ehk pearaamatu, milles avatakse üksikud arved kõikide äriläbikäikude kohta, nagu: oma kapitali arve, kinnis- ja valasvara-arved, võlgnikkude ja võlausaldajate arved, kaupade arve, kassaarve, ärikulude arve, koduste kulude arve, kasude ja kahjude arve jne. Pearaamat olgu nõnda peetud, et võimalik oleks sellest täielikku ja selget bilanssi kokku seada ja

äriseisukorda näha; 4) raamatu, kõikide väljaläinud ärikirjade ärikirjade jaoks, millised kantakse sisse täpselt; 5) kaubaraamatu, kõikide osetud, saadud, müüdüd ja ärasaadetud kaupade sissekandmiseks, näidates ära nende hinnad; 6) arveteraamatu (contocourant või riscontro), jooksvate arvete avamiseks igale võlglasele ja võlausaldajale; 7) raamatu arvete sissekirjutamiseks, mis välja antud müüdüd kaupade kohta; 8) faktuuraraamatu, ärasaadetud kaupade arvete või faktuurade sissekirjutamiseks.

Teise ja kolmanda järgu äridelt nõutakse vastavalt nende vähemale tegevusele ka vähema arvu raamatute pidamist.

Niisugune üksikasjaline üleslugemine oli seekord, aastat üheksakümmend tagasi, ehk kõigiti otstarbekohane ja koguni tarvilik. Oli ju raamatupidamise tundmine sel ajal isegi Lääne-Euroopas vähe arenenud, Venemaal aga koguni alles lapsekingis.

Nüüdsel ajal on aga need nõuded koguni iganud ja mõnes osas praegustele oludele otse risti vastukäivad, mis võivad esile kutsuda asjatuid sekeldusi ja pahandusi, eriti niisugustel juhtudel, kui maksuamet oma liighoolsuse tõttu tahab olla, nagu seda kahjuks tihti juhtub, paragrahviraatustaja ja visalt peab kinni kirjatähest,

Kõigepealt olgu tähendatud, et eelmised nõuded käivad kaubanduslikkude ettevõtete kohta, kuna tootus-ettevõtete raamatupidamise kohta, mis kaubanduslikust ometi mitmeti erineb, mingisugust nõudmist ega näpunäidet ei ole. Seaduses on üles loetud rida mitmesuguseid, ka koguni kõrvalise tähtsusega raamatuid, kuid igasuguse raamatupidamise nurgakivi ja alusmüür — inventuuri-nimestik — on seaduseandjatel üsna silmapaari vahele jäänud.

Kui nüüd asuda § 670 nõudmiste üksikasjalisemale vaatlusele, siis leiame järgmised vastolud praeguse aja kommetele ja viisidele: 1) seaduseparagrahv nõuab, et peetaks eraldi memoriaal- ja pearaamat Aga milleks pidada siis nõndanimet. „Ameerika raamatupidamist“, kus memoriaal-, kassa- ja pearaamat on koondatud ühte raamatusse? Seadusetähe järele võib maksuamet niisuguse raamatu kui mitte seadusepärase ilma pikema jututa tagasi lükata. Aga ometi on Ameerika meetod samuti täpne ja koguni veel ülevaatlikum kui Itaalia, Saksa või teised meetodid; 2) seadus nõuab väljaläinud kirjade ja arvete ärakirjade sissekandmist raamatusse, ja nagu mõistma peab, koguni veel käsitsi ärakirju, sest nähtavasti oli sel ajal mehaaniline kopeerimine alles tundmata. Nüüdsel ajal aga ei kirjuta peaaegu ükski äri enam oma kirju ja arveid käsitsi, vaid masinal, kopeerides neid samal ajal läbilõomise teel lahtistel lehtedel. Seadusetähe järele võib niisugust viisi tunnistada mitteseadusepäraseks; 3) kaubaraamatut ei peeta uueal ajal enam raamatu kujul, vaid üksikutel lahtistel kaartidel, missugune viis võimaldab palju otstarbekohasemat grupeerimist ja on üldse palju liikuvam. Kuid mis, utleb selle kohta maksuamet? 4) seaduses nõutud faktuuraraamat on praegusel ajal täitsa tundmatu. Väljasaadetud kaupadele kaasa antakse nüüdsel ajal saateleht, mis sellekohasest kaustikust välja käristatud. Kuid sellel on koguni eriline ülesanne, mis raamatupidamise süsteemi kuidagi ei puutu; 5) teise järgu ärides, milliste all mõistetakse detailkauplusi, nõutakse muude hulgas ka kaubaraamatu pidamist, kuhu kõik saadud ja müüdüd kaubad ühes hindadega ja tingimustega üles märgitud oleksid. Ma mõistan, et saadud kaupsid on võimalik üksikasjaliselt ja hindadega üles tähendada, kuid ma ei suuda kuidagi endale ette kujutada, kuidas oleks võimalik pudukauplusel iga müüdüd veerand küünart paela või pitsi ja koloniaalkauplusel iga veerand naela kohvi, mannat, riisi või mõni gramm safraani, nel-

ke jne. kaubaraamatusse igakordse täpse hinnaga üles tähendada? Detailkaupluses on minu arusaamise järele kaupade väljaminekut ainult igakordse inventuuri tegemise läbi võimalik täpselt kindlaks teha. Kuid praegune seadus ei lepi sellega. 6) Seaduses on igalpool juttu raamatust. Uuea aja tehnika, ka kontoritehnika, on aga seevõrra arenenud, et senise käsitsi töö asemele ikka enam ja enam masinad astuvad. Nõnda on viimasel ajal suuremates kontorites ka raamatupidamises masinad tarvitusele võetud Arved ei kirjutata mitte enam käsitsi raamatusse, vaid trükitakse sellekohastel masinatel lahtistele lehtedele, mis kokkukogutult siis pearaamatu ehk reskontro aset täidavad. Välismaal on niisugune lahtistel lehtedel raamatupidamine igalpool üldist tunnustamist leidnud. Meil praegu maksva seaduse järele oleks see aga otse „jumalateotus“.

Üldse on viimasel ajal kontoripraktika, kuhu hulka kuulub ju ka raamatupidamine, hiiglasamul edenenud ja shabloonilisest käsitööst saanud teaduslikuks oskusalaks, mis kui eriaine võetud isegi kaubanduslikkude ülikoolide õppeainete hulka. Ja see edenemine ei jää mitte teatud punktil tardunult peatuma, vaid muutub ja täieneb alata. Seepärast oleks mõttetu ja takistav, kui seadus tahaks raamatupidamisele teatud kindlaid vormisid ette kirjutada. Juttu võiks olla ainult süsteemist.

Sellest on Lääne-Euroopa seadusandlus ammu aru saanud ja seepärast ei kirjuta pea ühegi riigi seadus kindlasti ette, missuguseid raamatuid peab pidama, vaid piirdub ainult nõudmisega, et igal kaupmehel peab olema korrapärane raamatupidamine, millest selgesti võiks näha tema äritegevust ja tema varalist seisukorda. Ainult Hispaania seadus loeb mõned raamatud üksikult üles, nagu: inventuuri- ja bilansraamat; 2) shurnaal; 3) pearaamat; 4) kopeerimisraamat; 5) teised raamatud, mis eriseadustega ette kirjutatud. Inglismaal raamatupidamise kohta üldse mingisuguseid ettekirjutusi seaduses ei leidu. Nähtavasti peetakse seal raamatupidamise tarvidus iseenesest arusaadavaks, sest küll nõuab seadus, et aktsiaseltside raamatupidamine vähemalt kord aastas vannutatud raamatupidajate poolt läbi vaadataks.

Eelpooltoodud näidetest peaks olema selge, et praeguse maksvaloleva Vene seadustiku vastavad paragrahvid täiesti iganud ja asjata koormatuks on muutunud. Seepärast ka tahab Kaubandus-tööstuskoda esineda vastava seadusemuutmise eelnõuga.

Lp.

Kuidas eksporteerida?

H. H.

Prantslane Giraud ütleb kuski, et päevast saadik, mil hakkas tootja otsima ostjaid — muutus väliskaubandus teaduseks. Nüüdisaja eksportteaduse rakenduses töötab hulk kultuurpõlve mõnused, sisseseadeid, mis vaid kaubandusliku elu arenguga sammu pidades on suutnud tõusta seevõrra silmapaistvale kohale — peamiselt: post, telefon, telegraaf, konsulaarsüsteem jne. Peale selle hulk teisi sisseseadeid, mis tänini jäänud vaid kaubanduse enese käsutusse. Siia viimasesse liiki kuuluvad reklaam ja kaubareisijate instituut.

Küsimus, kuidas eksporteerida? — kajab igast ilmakaarest ja igasugustest tööstuskihtidest. See näitab, et eksportteadus kuulub raskemate teaduste hulka. Kuid juba hakkab siin seal ka vastuseid kostma, et lihtsate teoreemide abil sedagi keerdküsimust selgitada ja populariseerida. Tänapäevasele artiklile pealkirjaks antud tiitli all püüab Belgia äritegelane *Armand Jourdain* luua tarvilikku süsteemi eksporteerimise-kunsti üksikute nõuete ja tingimuste alal.

Tema arvates seisab esimesel kohal nõue, et eksporteerimine järgnegu vaid heale ettevalmistusele. Juba Itaalia vanasõna ütleb: *Barba bagnata e mezza fatta* (vahutatud habe on pooleldi aetud); hea ettevalmistus on pool tööd eksporteerimise raskes kunstis.

Ettevalmistus eksporteerimiseks alaku äri-mehe kodubüroos sellega, et uuritakse soovitatavasse eksportmaasse puutuvat kirjandust, peamiselt aga jooksvaid majanduslehti, saadud andmed klassifitseeritakse ja rubritseeritakse jne. On need andmed hästi läbi töötatud ja saadud teatud esialgne ülevaade maast, võimalustest ja turunõuetest, siis peab äri-meest ette võtma isikliku ärireisi sinna maale, et koha peal tutvuneda üksikasjadega, millest tavalisest ei kõnele erikirjandus. Siin avanevad talle nüüd võimalused luua isiklike vahekordi vastava ala kaupmeestega ja asutada ehk tarbekorral filiaali või agentuuri. Agentuuri etteotsa peab ta tingimata seadma kaasaalase, kellele abiks antakse keegi kohalik noormees. Kaasmaalase nõue tekib sellest, et välismaa-esitaja harilikult vaid seni kohal püsib, kuni teda mujale ei kutsu kas või mõne võistleja parem pakkumus, kuna oma maalane ikkagi pikaajalisemalt kohal püsivad ja seega äri-le rohkem kasu saatvat. Agendi tähtsaimaks ülesandeks on ostjaskonna tarvete ja maitsete mõistmine; peale ostjatelt saadud sellekohaste näpunäidete toimetab ta kodumaale edasi isegi võistlevate firmade mustreid ja proove. Ül-

diselt soovivad uue kirjandus sel alal alaliste edustajate instituudi loomist oma kauba sihtmaale, rõhutades, et vaid suusõnaline tegevus ja isiklik tutvus määrab tunduvalt kauba-transaktsioonide ulatuse, kuid hõlbustab ka suurel määral inkassot ja teiste rahaliste vahekordade lahendamist. Agentide peale ei tule sugugi vaadata kui detailistide peale; neid tuleb pidada koduäri otsekoheseks ja tükiks; sellest siis ka arusaadav, kui kõik praegused majandusteadlased, kes seda küsimust puudutanud, on arvamisel, et koduäri ei tohi luua oma üksikagentide üle mingisuguseid peaagente, vaid et iga üksikagent peab alluma otsekoheselt äri kodusele direktorile. See luuakse oma büroos kindlaimeline eksportkese, kes omapooltki püüab seista otsekohesest vahekorras oma edustajatega ja loob neile isegi sidemed omavahel: kodune ajakiri, milles käsitatakse edusamme ja põhjusi, antakse üldtarvilikke näpunäiteid reklaamimiseks või seletatakse kodubüroo poolt algatatud reklaamrännakut.

Et konsulitegi tööd hõlbustada, s. o. teha nende töö tulutoovamaks kodumaa majanduselule üldse ja oma äri eriti — varustatakse kõik konsulid oma edustajate aadressidega vastaval maal. Peale reklaamikasutuse sel ajal veel teine hüve: konsulid kuuluvad ehk nii mõnigi kord varemini — kui äri ise — raskustest edustaja talus ja võiksid sel puhul astuda esimesed sammud viibimata, et paremini oma kodumaa ettevõtete huvide kaitsta.

Nähes, et kodumaa ärid neid oma tegevusest küllaldaselt informeerivad, tekib ehk konsulil huvi töötada ikka enam ja enam eraäride huvide, kas või sellegagi, et tehakse Lyon'i Ameerika konsuli eeskujul, kes saatis mõni aeg tagasi järgmise tsirkulaari oma piirkonna suuräridele.

1) Millised Ühisriikide kaubad on Teil laos? — 2) Kas ostate need kaubad otsekohe Ameerika vabrikandilt või eksportöörit? Kui ei, kas sooviksite otsesuhteid? — 3) Kas on Ameerika saadused rahuldavad? On nad hästi pakitud? On tähtjad ja maksutingimused rahuldavad? — 4) Kas võite anda mõned näpunäited kaupade, alal, et paremini vastu tulla Teie ostjaskonnale? 5) Kas tellite Teie endale mingisuguseid Ameerika kaubandusajakirju? — 6) Iga teine näpunäide on tänuga tervitatav.

Olen puudutanud mainitud raamatust vaid meil veel veidi võõraid küsimusi, jättes kõrvale üldtuntud soovitusel.

Antwerpenis, 25. jaanuaril 1927.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATEID.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu otsusi.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu koosolekust, mis peeti 1. veebr. s. a., võtsid osa nõukogu esimees hra K. Päts, liikmed hrad: M. Weber, K. Koppel, J. Karu, P. Luksep, V. Schneider, A. Maanidi, P. Lemming, J. Rekand, M. Reinthal ja E. Säck. Peale nõukogu liikmete võtavad koosolekust osa juhatuses esimees hr. J. Puhk ja liikmed hrad: E. Rosenwaldt, F. Peterson, Koja dir. M. Hurt, sündik M. Pung ja nõunikud R. Berendsen, K. Mauritz ja E. Masik.

Esimese punktina oli päevakorras nõukogu esimehe ja ta asetäitja valimine Koja juhatuskirja § 6. alusel 1927. aastaks. Nõukogu esimeheks valiti ühel häälel hra K. Päts ja esimehe asetäitjaks hr. E. Säck.

Edasi tuli läbivaatamisele Koja tuldokukorra kava, mis juhatuses poolt välja töötatud ja nõukogu poolt moodustatud komisjoni poolt läbi vaadatud. Kodukorra eelnõu loeti paragrahvide kaupa ette ja nõukogu võttis selle põhimõtteliselt vastu, välja arvatud § 5, mille ümbertöötamine tehti ülesandeks Koja sündikule. Kodukorra lõplik kinnitamine otsustati lükata edasi järgmiseks nõukogu koosolekuks.

Kaubandus-tööstuskoja esimehe hr. J. Puhki arvamine Eesti-Läti tolliunioonist.

Eesti-Läti tolliuniooni küsimuse kohta, mis on tekitanud töösturite ja kaupmeeste ringkonnis teatavat ärevust ja vastupidikivaid arvamisi, seletas Kaubandus-tööstuskoja esimees hra J. Puhk Eesti-Läti majanduslepingu allakirjutamise puhul ajakirjandusele järgmist:

„Mina isiklikult ei jaga neid kartusi, milliseid mõnel pool kavatsetava Eesti-Läti tolliuniooni teostamise vastu tuntakse.

Juba praegu, kus Läti oma kaupu transiit-tariifiga Eestisse saadab, on meie naabril kõik võimalused olemas oma kaupade eksporteerimiseks Eestisse; kavatsetav tolliunioon ei tooks selles asjas midagi uut juure, küll aga hõlbustaks meie kaupade saatmist Lätisse. Tollimääradega Läti sisseveo vastu võrdelda ei anna soovitavaid järeldusi juba seepärast, et kaupade vedu Riist Lõuna-Eestisse sünnib transiidina ja tollimaksud õiendatakse Eesti Valgas, ja on ju Riia ja Valga vahe ümmarguselt 90 kilomeetrit lühem kui Tallinna ja Valga vahe.

Jooksvate asjade all võeti nõukogu liikme P. Luksepa ettepanekul kõne alla kavatsetavate tollimuudatuste küsimus, mis, kui muudatused pannakse maksma kiires korras, meie kaubandusele võiks muutuda katastroofiliseks. Nõukogu otsustas esineda märgukirjaga vabariigi valitsuse ees, et tollide muutmist mitte kiires korras läbi ei viidaks, vaid nende kaupade kohta, milliseid meie ladudes rohkesti, pandaks maksma uued tollid pikema aja möödumisel.

Lõppeks teatas Koja juhatus, et riigikogu kõikidesse komisjonidesse, kuhu seda palutud, ei lasta Koja esitajaid asjatundjatena nõuandva häälega (rahanduse komisjon), milline asjaolu takistab neis komisjonides läbivaatamisel olevaid eelnõusid Koja seisukohalt igakülgset ja asjaliselt valgustamast. Nõukogu otsustas riigikogu juhatuses esineda põhjendatud märgukirjaga, et Koja esitajail võimaldataks nõuandva häälega komisjoni istungitest osa võtta küsimustes, mis puutuvad meie rahaasjandusesse, tööstusesse ja laevandusesse.

Kartus, et tolliuniooni teostamise puhul soovimata element Lätist Eestisse tuleks, kes siinset kaubandust halvaks, ei ole minu arvates põhjendatud. Juba praegu on viisad kahe naaberriigi vahel kaotatud ja keelatud ei ole ühelgi Riist Tallinna sõita ning siin nädalapäevade jooksul ärilisi operatsioone toimida. Viisade kaotuse puhul avaldati meil ka mitmelt poolt kartust, et Eesti äriühingutesse nüüd rohkem soovimata elementi ilmub, kuid praegu oleme tunnistajateks, et see kartus asjata on olnud. Koguni rohkem: välismaalaste sissevool Eesti turule on isegi vähenenud, milline asjaolu muidugi sellest on tingitud, et Eesti kaubaturgudel on praegu võrdlemisi vaikne. Soovimata elemendi sissesõidu ja siinse tegutsemise vastu tuleb teisi abinõusid leida, ja minu arvates peaksid mõlema riigi valitsused vastavaid korraldusi tegema, et ühe või teise riigi kodanikkudel, kelle viibimine, olgu kas Eestis või Lätis, keelataks, kui isiku tegevus vastava maa huvidele osutub kahjulikuks.

Tolliuniooni ei teostata mitte üle öö. Ainult ühise tollitariifi väljatöötamiseks on aastane tähtaeg ette nähtud, ja tarbekorral võib seda tähtaega ka pikendada veel kuus kuud. Kõikide teiste ülesannete teostamiseks, mida tingimata vaja läbi viia enne tolliuniooni maksmapanemist on ette nähtud kolmeaastane tähtaeg. Selle kolme aasta jooksul on muidugi meie kohus tingimusi luua, et unioon meie kardetavaks ei muutuks. Ma mõtlen siin just laiaroopalist raudteed Pärnust Petseri, mis võimaldaks meie kaupade liikumist korraldada Lõuna-Eestisse ja mis ära hoiaks, et Lõuna-Eesti majanduslikult Riia mõju alla ei lange. Seni aga, kuni see raudtee meil puudub, samuti kuni puudub Tallinnal otseühendus Pärnu sadamaga, varustab Läti osaliselt Lõuna-Eesti turgu, olgu uniooni või mitte.

Ei saa ju salata, et uniooni teostamise järel-dusel Tallinn oma ärilisest seisukorrast kaotab. Kuid selle vastu avanevad meie suur- ja väike-tööstusel avaramad väljavaated oma valmistuste saatmiseks Läti turgudele. Iga kokkulepe on ju ikka kokkulepe, kus ei tohi olla võitjaid, ega kaotajaid. Mõnes küsimuses vahest kaotame uniooni puhul, teises aga võidame. Ja kui veel arvesse võtta kavatsetava uniooni poliitilist tähtsust, siis — kui asuda riiklilisel seisukohal — ei saa uniooni vastu eitavale seisukohale asuda.

Aga kordan veel, tulevad enne uniooni teostamist kõik eeltingimused luua selleks, et see tähtis samm ei saaks meile kardetavaks. Loodame, et meie riigimeestel selleks tarkust ja ettenägemist on.

Organisatsioonidevaheline nõupidamiskoosolek Eesti meremeeste kodu loomise asjus Antverpenis.

Eesti meremeeste kodu loomise asjus Antverpenis peeti 4. veebruaril s. a. kaubandus-tööstuskoja ruumes organisatsioonide vaheline nõupidamise koosolek, millest võtsid osa:

hrad O. Treilmann, J. Loosberg, E. Masik, J. Akmann,
Üle-Eestimaalise Meremeeste Liidu esitaja hra Tiitus,
Meremeeste Kodu esitajad hrad Gustavson ja hra Pöhl,
välisministeeriumi esitaja hra Janson,
börsikomitee ja maaklerite ühingu esitaja hra A. Vielhaack, kaubandus-tööstusministeeriumi esitaja hra Kotsar ja
Laevajuhtide seltsi esitaja kapt. Klaar.
Koosoleku juhatajaks valitakse hra O. Treilmann,
Protokollib hra J. Akmann.

Hra E. Masik kannab ette meie saadiku hra Pusta kirja Eesti meremeeste viletsa seisukorra kohta Antverpenis ning Eesti meremeestemaja tarvidusest seal. Meie meremeestele on lahkesti vastu tulnud Soome meremisjonimaja juhataja, kes eestlastele on annud maksuta tarvitada ühe toakese ning on nõus veel teise toa andma, kuid möbleerimise-, valgustuse- ja puhastamiskulud peame ise kandma. Kaubandus-tööstuskoda on pööranud organisatsioonide ja ajakirjade toimetajate poole palvega olla abiks Eesti meremeeste seisukorra parandamiseks.

Seni on mitmed toimetused lubanud maksuta ajakirjandust saata, kuna teised on nõus lehti saatma, kui saatekulud tasutakse. Organistsioo-

nid on samuti lubanud vastu tulla, kui antakse täpsemad andmed eelarve kohta.

Nüüd on Soome misjoni juhatajalt Antverpenis saadud vastavad andmed ühes plaaniga, kus tähendatud ruumide, valgustuse, kütmise ja puhastamise ning korrashoidmise eest nõutakse 700 Belgia fr. kuus. Tekib küsimus, kas leitakse soovitavaks soetada vastavaid ruume ning kust raha saada kulude katmiseks, mis aastas teeb välja umbes 100.000 Emk.

Koosolek leiab ruumide soetamise tarvilikuks; kulude katmise asjus tehakse ettepanek, et need kannaksid iga aasta korduvat iseloomu ning arvesse võttes, et tulevikus ka teistes kohtades tuleks asutada samasuguseid kodusid, mis kulu veelgi suurendaksid, siis tuleks pöörata vabariigi valitsuse poole, et tähendatud kulud riigi eelarvesse üles võetaks, kuna nüüd, kus asi kiire iseloomuga ning rutulist lahendamist nõuab, oleks soovitav, et sel aastal vastavad ministeeriumid võtaksid poole tähendatud summast enda kanda ning organisatsioonid teise poole. Üldkulude summa seatakse üles sel aastal 120.000 mk. peale, mille hulgas ruumide üür, kütmine, valgustus ja puhastus ning ka kirjanduse saatmine.

Välisministeeriumi esitaja hra Janson arvab, et selleks otstarbeks võiks leida umbes 25.000 mk. Kaubandus-tööstusministeeriumi esitaja arvab, et ka teised küsimusest huvitatud ministeeriumid võiksid kaasa aidata, nii et riigi arvele langev summa saaks kaetud.

Börsikomitee esitaja hra Vielhaack lubab oma

koosolekul ette panna, et komitee annaks 25.000 mk. ja maaklerite-ühing 10.000 mk.

Meremeeste Liidu esitaja tähendab, et Liidul vaba raha puudub, nii et kõne alla võiks tulla väiksem toetus. Samuti lubab laevajuhtide esitaja juhatusel teha ettepaneku toetuse määramise asjus.

Meremeeste Kodu esitaja, et tuues Kodu praegust seisukorda, arvab, et Kodul praegu vaevalt võimalik on rahalist toetust anda, kuna aga kirjandusega ja muuga on alati valmis seda tegema.

Kaubandus-tööstuskoja esitaja lubab samuti Kojale teha ettepaneku vastava summa määramiseks.

Nende summade kokkuvõtmise ja kohaletõimetamise asjus otsustatakse:

- a) Riigi poolt tarviliku summa 60.000 m. saamiseks 1926/27 a. eelarve ülejääkidest astub samme välisministeerium.
- b) Eraasutustelt kogub summad kokku Kaubandus-tööstuskoda, kes nad annab üle välisministeeriumile kuna viimane summad kohale toimetab Antverpeni konsul kaudu.
- c) Kui peaks raha rohkem kokku tulema, jääb see vastava kapitali arvele, millega ka mujal võidakse toetada vastavaid meremeeste kodusid.

Kaubandus-tööstuskoja esitaja ins. Masik

lõstab veel üles küsimuse, et oleks tungivalt vajaline Antverpeni Eesti asekon sul määrata, kes võiks ühtlasi ka hoolitseda meremeeste eest ja valvata selle kodu sisseseadmise ja tegutsemise järele.

Sellega ühinevad kõik ühel häälel ning välisministeeriumi esitaja teadaanne, et niisugune kavatsus juba olemas ning ligemal ajal teostatatakse, võetakse rahuldustundega vastu. Kaubandus-tööstuskoja esitaja võtab veel üles küsimuse välismaadel asutatavate meremeeste kodude asjaajamise ja ühenduse pidamise kohta tulevikus meie eraasutuste poolt.

Pärast mõtete vahetust arvatakse, et see võiks sündida meie Meremeeste Kodu kaudu, eriti siis, kui ta ümber korraldatakse praegu kavatsuseloleva seaduse alusel. Juba praegu võiks kirjanduse saatmine ja vaimliste sidemete loomine Meremeeste Maja kaudu sündida, kuna aga aineline külje korraldamine Antverpeni Kodu tarvis tehakse Kaubandus-tööstuskoja poolt.

Kõikide asutuste esitajad, kes koosolekust, osa võtsid, lubasid ise oma juhatustele ette panna, et toetussummade suuruse kohta Kaubandus-tööstuskojale teatataks, nii et selleks erilist meetuletust ei saadeta.

Koosoleku juhatus avaldab tänu Kaubandus-tööstuskoja laevasõidu sektsioonile ja loodab, et sarnase Kodu asutamine väljaspool kodumaad on väga tarviline mitte üksi võõrsil viibivatele meremeestele isiklikult, vaid ka riiklikult.

Teiste riikide majanduslik elu-olu.

Soome :

Soome läinud aasta sisseveos äratav tähelepanu see, et olgugi, et aasta põllusaak oli keskmisest nõrgem, siiski söögivilja toodi sisse 36—40 milj. kg. vähem kui eelmisel aastal. Ka kohvi sissevedu, 13,2 milj. kg., on 5,5 milj. kg. väiksem kui mullu. Samuti on suhkrusissevedu märksa kahanenud. Seevastu on kunstväetisainete sissevedu rohkesti kasvanud. Huvitav on tähele panna, et samal ajal kui Eestist liha sissevedu Soome on peaaegu lõppenud, toodi Ameerikast veel läinud aastal 40 milj. kg. seapekki.

Peakaubad, mida Eestist Soome toodud, on kartul, õunad, telliskivid, tsement, gips, purje- ja presendirii, pleekimata puuvillariie, kartulijahu, lina ja vanaraud. Aga ka Eesti mune ja võid on tihti näha Helsingi turul. Näit. võid olevat läinud aastal too-

dud 12400 kg. Seda kirjutades pole arvud kogu aasta kohta veel tarvitada.

Eesti vosvoriidiga läinud aastal alustatud katseid jätkatakse Soomes. Katsete jaoks tellis Soome riigi katseasjanduse keskbüroo läinud aasta kevadel 600 kg. Eesti vosvoriiti. Võib olla, et aegamööda just jahvatatud Eesti vosvoriit Soomes leiab küsijaid, kuna vosvoriidi müümiseks toorainena Soome vosvaatvabrikule ei näi praegu olevat võimalusi.

Läti :

Läti majanduslik elu ei ole veel sõja tagajärgedest täiesti vabanenud. Möödunud aastal üksi ehitati 80.000 hoonet 120.000 lati väärtuses. Ehitusteks on riigilt saadud 13 m. latti laenu. Rahapuudus ja kallis tööjõud takistab majandusliku elu arenemist.

Külvipind on siiski vähe suurenenud. 1926.

a. on saadud umbes 7.735 kv. teravilja, 1925. a. 9.587 kv.

Paremas seisukorras on loomaka-vatus. Loomade arv ulatub juba üle ennesõjaaegse normi. Piimaasjandus edeneb jõudsasti. Möödunud aastal tõusis piimatalituste arv 540 pealt 690 peale. Nende alla on mahutatud 16,5 miljonit latti, millest pool on saadud riigilt laenu näol

Tööstuse seisukord on põllumajanduse omast halvem. Kuna põllumajandus kannatab organiseerimatu siseturu pärast, puudub tööstusel välisturg, kus oma kaupa realiseerida. Lootused Vene turu peale on kadunud. Mitu suuremat ettevõtet on möödunud aastal jäänud maksujõuetuks. Aasta jooksul on juure tulnud 623 ettevõtet 2270 töölisega. Kõige rohkem on arenenud metalli- ja metsatööstus ning toidu- ja maitseainete valmistamine. Metsatööstuse, paber-, poligraafia, toidu- ja maitseainete eksport on suurem impordist. Väliskaubanduse läbikäik kasvab iga aastaga, peaaesjalikult impordi arvel. 1924. a. oli kaub. bilansi passiva 85,9 milj. latti, 1925. a. 101,5 milj. latti, kuid 1926. a. 11 kuu jooksul ainult 59,4 milj. latti.

Sisekaubanduses on kõigil aladel läbikäik vähenenud. Enne sõda oli Riias iga 70 elaniku kohta üks kauplus, praegu üks kauplus iga 35 elaniku kohta.

Ka krediitasutuste arv on tunduvalt suurem kui enne sõda, kuid kapitalid neis, välja arvatud mõned suuremad pangad, on võrdlemisi väikesed.

Laenude kogusumma on 1926. a. kiiresti kasvanud ja ulatus riigi krediitasutustes 1. nov. 237,8 milj. latini, ühes era-krediitasutustega 335 milj. latini, mis iga elaniku kohta teeb välja 160 latti.

Suuremaks hõlbustuseks Läti majanduslikus elus on lati stabiilsus, kuid laenu ja majanduslikud raskused kestavad ikkagi edasi.

Raskusi on ka linadega. Linamonopolile lubatud 19 miljoni latiline tegevuskapital osutus väikeseks, sest linad olid müüdnud krediidi peale. Mõned firmad on saanud laenu ilma %. Edaspidi müüakse linu ainult puhta raha eest.

Eriti kurvas seisukorras on uuestiavatud suhkruvabrik. Suhkrupeete on vähe kasvatatud ja vabrik seisab tööpuudusel. Kuna vabrikul la-sub 2 milj. latiline riigilaen, tuleb see arvata-vasti võtta riigi hoole alla. Suuremad summad riigi raha on mahutatud kunstpõllurammu- ja telliskivi-vabrikutesse, missugused ei jõua korralikult tasuda kindlustusi, mida riik annud.

Poola :

Kuna Poola bacon madalalt kvaliteedit ei suuda välisurgudel võistelda, on vastavad ministriumid võtnud ette selle tööstusharu seisukorra lähema uurimise. Selgub, et tarvili-kud soolamis-, jahutamis- ja suitsetamississe-seaded nõuetele ei vasta ja et puudub asjatund-jate järeelvalve. Tahetakse energiliselt baconi-tööstust hakata tõstma.

Kaubandusminister saatis 18. jaanuaril spet-sialisti ekspordi küsimustes Itaaliasse, Prantsus-maale, Inglismaale ja Belgiasse uurimisreisile Poola Eksport Instituudi asutamise otstarbel.

Tekstiiltööstus. Lodzi vabrikud on saatnud välja kaubareisijaid Rumeeniasse ja Balti riikidesse. SSSR tekstiilsaaduste ostud sel tal-vel on tähtsusetu.

Ungari-Poola kaubaleping tuleb kuuldavasti Ungari soovil revideerimisele.

Suhkruhindade tõus, millest viimasel ajal palju juttu olnud, ei ole end seni märgata annud. Kaubapakkumine nõrgavõitu. Hinnad (incl. aktsiis) loco Poznan 100 kg. — kristall 120,50, raffinaad 140,50.

SSSR-Saksa transiit üle Poola. 1. veebruarist peale hakkavad maksma uued ümberlaadimise-tariifid Poola piiril: 20 gr. 100 kg. pealt, välja arvatud metallid ja metallmullad, mille pealt võetakse 12 grossi 100 kg. Detsemb-ris läks transiidina Venesse ja Venemaalt üle Poola 2290 vagunit kaupu.

Poola sisseveo keelud võetakse mõ-nelt poolt arvustuse alla. Juhitakse tähelepanu nähtusele, et Saksa kaup, mille import keeldud või piiratud, üle Danzigi vabalt sisse voolab ja lääne- ning põhjapoolsed provintsid üle ujutab, hoolimata sellest, et Danzig kuulub Poola tolli-piiridesse.

Leedu :

Majanduselu üldine seisukord detsembriga võrreldes muutusetu. Maareformi tahetakse teo-stama hakata pikaldasemalt ja selle asemel kii-rustada külade kruntimõõtmist. 1926. a. jooksul on tükeldatud 576 mõisat, pindalaga 98.916 ha; 1919.—1926. a. üldse mõisaid tükeldatud 509.800 ha kogu pindalaga.

1926. a. kaubabilanss: väljavedu—253.300.000 lit., sissevedu — 240.800.000 lit., väljaveo ülekaal — 12.500.000 lit. Alates 1925. a. püüab Leedu Pank oma krediitpoliitikaga piirata sissevedu. Sissevedajad on sunnitud muretsema krediiti välismaalt, mis omakorda tõstab kaubahinda. On

odata, et raskete olude tõttu ning liigi kursi hoidmiseks länavu krediite veelgi piiratakse.

Majandusolude halvenemise tõttu kasvab

väljarändamine: 1926. a. rändas välja 6.815 in. (1925. a. — 1.063 in.), peaaugjalikult Brasiiliasse, siis Argentiinasse j. m.

Majanduslik informatsioon kodu- ja välismaalt.

Meie kalakonservide ekspordist Saksamaale.

Meile kirjutatakse Berliinist: „Mis puutub meie konservidesse, siis olen kuulnud nende kohta mitmelt poolt kiitvaid otsusi, kuid peapuudus näib seisvat selles, et meie ekspordöörid pole küllalt tuttavad turu nõuetega. Nii, näiteks, on kilutoosid liig suured, mida ei suudeta korra või paariga süüa tühjaks. Seistes aga omandavad kilud varsti vastiku maitse. Vede-lik mõjub toosi pleki peale, muutes kauba head maiku ja lõhna. Nähtavasti peaksid olema toosid kuidagi selle vastu kaitstud ja igatahes ei tohiks toosid olla nii suured, et nende sisu korraga ei suudeta ära süüa.

Iseloomulik on, et Saksamaal mitmel pool võib näha reklaam-plakaate, kus soovitatakse eht Riia või Läti kilu. Meie kilutoosidel ilutseb aga enamasti veel Vene keel!

Mis öeldud kilude kohta, maksab palju enam veel silmude kohta. Saksa oma silmuldel pole kuigi head maitset, seepärast peaks vastav reklaam siin seda teravamalt tõmbama piirjooni Saksa oma silmude ja meie eksportkauba vahele. Teiseks ei mõisteta Saksamaal õieti silme süüa (ka kilusidki mitte), mispärast kaup tuleks varustada tarvilise juhatussega tarvitajale. Tähtsamaks tingimuseks on ikkagi võimalus kaupade osta väikeses määras ja mitte nii suurtes plekk-nõudes, milles see praegu turule tuleb.

Õige kiitvaid otsusi olen muu seas kuulnud meie õlisprottide ja n. n. „skumbria“ kohta, kuid ka nende toosid on liig suured. Need otsused on saadud sakslastelt meie konsulate kaudu ja osalt tuttavatelt eraisikutelt, seepärast tuleks küsimus tooside vähendamise kohta võtta põhjalikule kaalumisele. Tuleks kõigil puudutatud aladel jõuda selgusele ja hoolt kanda hea väljaveo-organisatsiooni eest. Selleks peaks kohale sõitma asjatundja, kes sinset turgu põhjalikult õpiks tundma ja müüki korraldaks laiemal alusel.

Tallinna näitus-messile sõitjatele välismaalastele 50% sõiduhinna alandust Eesti raudteedel.

Vabariigi valitsus otsustas koosolekul 28. jaan. s. a. lubada 13.—22. augustini 1927. a. Tallinnas peetavale rahvusvahelisele näitus-messile sõitjatele välismaalastele 50% sõiduhinna alandust Eesti raudteedel, Eesti konsulaatide poolt väljaantud sellekohaste tunnistuste ettenäitamisel.

Tunnistused peavad olema välja antud Eestisse sõiduks ja Eestist tagasisõiduks eraldi, sest igakordse alandatud hinnaga pileti väljaandmisel jäetakse tunnistus piletikassasse.

Kas börs või börss? Kurs või kurss?

Alati, kui lehist loen Saksa „Börse“st“ väänatud vormi „börs“, siis tekib minus kahtlus, kas see vorm on õige, sest meie ei häälda teda millaski nii, nagu meile see kirjutatud vorm sugereerib, küll aga börss. Võiks vist see uuen- dus läbi viia. Sellest sõnast saaksime siis lihtsa omastava: börsi, osastava: börsi, mitmuse nimetava: börsid ja mitmuse osastava: börsse, mitmuse omastava: börside jne.

Sama maksab ka sõna kursi kohta: kurss, kursi, kurssi, kursid, kursse, kursside jne.

Usun, et see ettepanek võiks poolehoidu leida ka meie keeleteadlaste hulgas, kes aga seni vähe huvi avaldanud meie ärikeele vastu.

H. H.

Soome-Eesti vahelise liikumise komisjoni

Soome osakonnal oli 27. I. koosolek, kus osakonna alajaoskonnad andsid aruandeid oma tegevuse kohta. Arutusel oli spetsiaallaevade ehitamine, jäälõhkujate korraldamine liinil ja kalkultatsioonid Helsingi-Tallinna vahelise liikumise tasuvuse kohta. Tulevas märtsikuus astub komisjon jälle kokku.

Soome-Eesti vaheline kaubavahetus kolmel viimasel aastal.

Soome-Eesti vaheline kaubavahetus on kolmel viimasel aastal olnud järgmine miljonites S. markades:

	Sissevedu Eestist Soome	Väljavedu Eestisse Soomest
1924	58,2	17,3
1925	39,8	29,6
1926	37,5	31,4

Kaubavahetuses kahe viimase aasta jooksul ei ole olnud suuremaid muudatusi. Tähtsamad ained, mida läinud aastal Eestist toodud, on: kartulijahu 606.000 kg., kartuleid 9,8 milj. kg., õunu 263.000 kg., lina 664.000 kg., tsementi 14,5 milj. kg., telliskive 31,2 milj. kg., ja gipsi 24 milj. kg. Eelmise aastaga võrreldes on tsemendi sissevedu kasvanud 3-kordseks ja telliskivide import koguni 6-kordseks.

Laevaehitusfondi loomine Soomes.

Valitsuse komitee on teinud ettepaneku määrata 100 miljonit S. marka laevaehitusfondi asutamiseks, kust antakse odavaprotsendilist laenu kaubalaevastiku ülesehitamiseks oma maal ja laevade tellimiseks välismaalt. Välismaalt ostetavad laevad, üle 1500 br. reg.-tonni suured, oleksid ülaltähendatud komitee ettepaneku järele sisseveotollist vabad. Laevade ehitamiseks ja ostmiseks on Soome valitsus aastate jooksul andnud üle 8 milj. Soome marga laenudeks.

Otsekohene laevaühendus Ameerika-Riia-Tallinna vahel.

Sotsiald. 21. I. Läti peakonsul Ameerikas teatab välisministeeriumile, et keegi Ameerika lätlane, mitme auriku omanik, kavatses avada otsekohest kaubalaevade ühendust New-Yorgi ja Läti sadamate vahel. Edaspidi kavatsetakse liini pikendada kuni Tallinnani.

Läti metsakaubandus.

Läti metsakaubanduses on seisukord tunduvalt paranenud. Kõige rohkem tuleb nõudmist saetud okaspuu peale, mille hind lühikese aja jooksul tõusnud 5—10 shill. tonni pealt. Riia metsakaupmeestele teeb raskusi asjaolu, et laevad jää tõttu Riia sadamaga ühenduse on lõpetanud. Ühendust peetakse Vindavi sadama kaudu.

Telliskivide näitus Berliinis.

14. veebr. 1927. a. lõppis Berliinis korraldatud telliskividenäitus, mis andis pildi telliskivi ehitusviisi uuestisünnist, ilma katva krohvita. Hamburist alguse saades laieneb ta järjest, nii et vabrikud vaevalt jõuavad anda tarvilises määras telliskive. See käib eriti ülepõletatud kivide kohta, mis varemalt kui väärtusetud välja praagiti. Uuem ehitusviis on aga nendes telliskivides leidnud väga õnneliku dekoratiivse abinõu, mis põhjeneb täielikult materjali iseloomus ja ehitusstiilis ja seejuures on väljendusvõimaluste poolest õige rikas.

Meil Eestis on savitööstuse uuendamise probleem juba aastaid päevakorral, kuid vaatamata sellele pole jõutud kuigi kaugele. Meil on mitmel pool head savi külluses, kuid selle põletamiseks käiakse vanu tallatud teid. Kas ei oleks kohane, kui mõni asjatundja siin tutvuks uemate telliskivi ehitusviisidega, mille tagajärjel värskeneks ka Eestis ehitusstiil, ja peale seda võiks võtta kaalumisele telliskivide väljaveo küsimuse. Muidugi ei tule siin arvesse üksnes ilukivid, vaid ehitusmaterjal kõige laiemas ulatuses. On võimalik, et meie savi omab iseloomu, mis võimaldab dekoratiivkivide valmistamise suuremas määras. Saksamaal on seesuguste kivide järele nii suur nõudmine, et vabrikud neid ei suuda täita ja ehitajad seetõttu oma kavatsustes on kitsendatud.

Ebaõiged teated jäämurdjate maksu tõstmise kohta Lübecki sadamas.

Stettiinis ilmuv aegkiri „Ostseehandel“ avaldas oma tänavuaasta 1. nr. märkuse, mis ka päevalehtedes ära trükiti, pealkirjaga „Stettiin tööstus- ja kaubanduskoja jäämurdjate teenistus“, milles käsitatakse jäämurdjate maksu tõstmise küsimust Lübecki sadamas. Nüüd teatab Lübecki kaubanduskoda ringkirjaliselt, et tähendatud märkuses olevat puudulikult ja eksiarvamisi tekitavalt käsitatud ja võrreldud jäämurdjate maksu tõstmise küsimust Stettiin ja Lübecki sadamates. Olevat jäetud silmapaari vahele, et Stettiinis tõstetakse jäätaks igal talvel vähemalt kolme täie kuu peale, kuna Lübeckis ainult siis, kui jäämurdjad tegelikult tarvitusele võetakse, pealegi õige lühikese aja jooksul taks kõrgendamisele tuleb. Tänu headele kliimatilistele tingimustele Lübecki sadamas olevat jääolud Lübecki lahes ja Lübeck—Trawemünde vahelisel laevateel seevõrra soodsad, et viimasel kümnel aastal — samuti kui

eelmisel aastakümnel — maksukohuslik jääaeg seal läbistikku kestnud vaid 12 päeva aastas (vähemalt 90 päeva vastu Stettiinis). Jäämaksu koorem Lübecki sadamas ei olevat kõrge, vaid olse vastupidi -- mitukorda väiksem kui Stettiinis.

Kuna sellest välja minnes Stettiinis tänavavuse talve jäämurdjate taksi kõrgendus hakkas maksma juba l. a. 15. detsembrist, ei olevat Lübeckis seda taksi seni üldse veel tõstetud.

Lõpuks palub Lübecki kaubanduskoda ülaloodud õiendust asjast huvitatud ringkondadele teha teatavaks.

Kaubandus-tööstuskodade organiseerimine Poolas.

Lähemal ajal jõuab kaubandus-tööstuskodade korraldamine Poolas lõpule ja loodetavasti asutatakse esimesed k.-t.-kojad Poola endises Vene osas juba sel kevadel. Samal ajal tuleksid ümbermoodustamisel ja ühtlustamisele endistes Austria ja Saksa osades töötavad kojad. Kuna Poolas pankade ja börsi agentide sündikaadid puuduvad, siis on ette nähtud, et peale tööstuse ja kaubanduse ka pankade tegevus kuulub k.-t.-kodade tegevuspiirkonda.

Saksa margariinikontsessioon Venes.

Saksa margariini-tööstuse esitajate ja Vene kontsessiooni peakomitee vahel peetakse praegu läbirääkimisi kahe margariinivabriku ehitamise üle Moskvasse ja Harkovi. Valitsus kavatseb sel teel lohakile jäänud margariini-tööstusele uut elu sisse puhuda. Saksa ettevõtted mahutaksid sellesse 4 miljonit rubla. Kontsessioon kehtaks 20 aastat. Prantsuse ja Hollandi firmade sellekohased ettepanekud lükati Nõukogude valitsuse poolt tagasi. Läbirääkimiste lõppu on kõige lähemal ajal oodata.

Saksa-Leedu majandusühing.

Eeltöödele Saksa-Leedu majandusühingu asutamiseks Kovnos mõjus elustavalt asjaolu, et hiljuti asutati samasugune ühing Berliinis. Nagu Leedu kaubanduskoja ringkondadest kuulda, asutavat Kovnos majandusühing kõige lähemal ajal. Mõlema ühingu koostööst loodetakse Leedu majandussuhete tunduvat kõvenemist Saksa-maaga.

Raudteede veereva koosseisu täiendamine Venes.

Käesoleval majandusaastal kavatsetakse ehitada Nõukogude Venes 314 uut vedurit omamaa tehastes; samuti 799 reisijatevagunit ja 12.517 kaubavagunit.

Tollit eateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

Rahaministeeriumi juures asuv alaline tollikomitee on otsustanud tunnistada:

1. A. Sisseveotariifis.

1) Kunstlill, mille sisse on mahutatud väike taskulambipirn, pirni külge kinnitatud elektri-traat ühes pesa kontaktiga, t. t. § kakssada kolmeist punkt kahe (§ 213 p. 2) alla kuuluvaks, kui kunstlilled (T. K. otsus 11. jaan. 1927. a. nr. 952).

2) Tselluloidist elektri-taskulambi kestad, t. t. § üks sada kuuskümmend üheksa punkt ühe (§ 169 p. 1) alla kuuluvaks, kui elektri-taskulampide valmisosad, selle § p. p. 1 ja 2 märkuse järele. (T. K. otsus 11. jaan. 1927. a. nr. 952).

3) Metallist joonelaud, mis koosneb kahest plekiribast, millede vahel kuivatuspaber, t. t. § kakssada kuusteist (216) alla kuuluvaks, kui kir-

jutuse ja joonistuse tarbeasjad. (T. K. otsus 11. jaan. 1927. a. nr. 955).

4) Klaasist kandik pronksitud äärega, t. t. § seitsekümmendseitse punkt kaks b (§ 77 p. 2-b) alla kuuluvaks, kui klaasist teosed vormidesse puhutud. (T. K. otsus 11. jaan. 1927. a. nr. 958).

Rahaministri määrus laomaksude üle kaupade hoidmise eest riigi-tollilaokohtades.

(Tollisead. § 167 põhjal.)

1. Sisse- ja väljaveetavate kaupade hoidmise eest riigi tollilaokohtades määratakse laomaks järgmiselt kindlaks:

a) Katuse all olevate kaupade eest iga saja (100) klg. pealt: esimese kolme kuu jooksul üks mark, järgmise kolme kuu jooksul poolteist mar-

ka ja pärast seda tähtaega — kaks marka päevas.

b) Õuele paigutatud kaupade eest kogu kaubahoiu aja jooksul iga saja (100) klg. pealt — kolmkümmend penni päevas.

Märkus: Kui ühe ülesandekirja järele revideeritud kaup ära tollitakse osakaupa, siis tõestatakse ülejääva osa eest vastav laomaks edaspidisel hoiu ajal 50% võrra.

Samal viisil kõrgendatakse 50% võrra vastav laomaks (ka selle märkuse esimese osa põhjal kõrgendatud laomaks) kui juba äratollitud kaup seitsme päeva jooksul tollikorraldusest välja võetud ei ole.

2. Punktis 1. tähendatud laomaksu määrad võetakse tarvitusele kaupade kohta, mis 16. veebruarist 1927. a. alates sisse veetakse (või eksporteerimise korral tolliametile üle antakse).

Enne seda tähtaega sisseveetud (või eksporteerimise korral üleantud) kaubad alluvad laomaksu määrale, mis vana laomaksu määrase järele võtta tuleb (R. T. nr. 20 — 1921. a.).

3. Transiitkaupade kohta jääb laomaks ajutiselt endine, nagu ta on kindlaks määratud Riigi Teatajas nr. 87 — 1923. a. avaldatud määrukses.

Alus: Rahaministeeriumi eeskiri 5. veebr. s. a. nr. 3775.

Turgude ülevaade

jaanuarikuul.

Kivisüsi: Kivisöeturgudel, eriti Skandiinaavias, püsis hindade languse tendents. Inglismaal on oma söe tarvitamine võrdlemisi väike, kuna sissevedu mujalt endiste lepingute põhjal veel kestab. Inglismaa söeksport tõuseb pikka mööda, kuna Saksa ja Ameerika Ühisriikide väljavedu hoogsalt langeb. Saksa eksport on üldiselt kooskõlas jooksva produktsiooniga, välja arvatud mõned erisordid, millede jaoks puuduvad ostjad.

Raud: Söeturu võrdlemisi kindel konjunktuur on otsekoheses ühenduses rauatööstuse rahuldava seisukorraga. Hindade tendents ilmaturul on pakkumiste ülekaalu tagajärjel Lääne-Euroopa maadel langev. Saksamaa kasvav produktsioon toetub peaaesjalikult välistellimistele. Ka Inglismaal on märgata rauaturu elavuse kasvamisest.

Metallid: Metalliturul on hinnad jaanuaris märksa rohkem alla lüüdnud kui detsembris. Standardvask on Londonis £ 56 pealt jaanuari algul langenud £ 54⁵/₈ peale jaanuari lõpul. Tina on sama aja jooksul langenud £ 28⁰/₁₆ pealt £ 26¹³/₁₆ peale. Vastavalt langesid hinnad ka Ameerikas ja kontinendil. Vasesündikaat on hindade langemise vastu võimetu, kuna langemise tendentsi põhjustab produktsiooni järjekindel tõus. Tarvitajad seevastu on väga tagasihoidlikud ja ostavad ainult äärmiseks tarviduseks. Teated Euroopa kontinendil tekkinud tšingikartellist pole seni ilmutanud tagajärgi, seepärast valitseb tšingiturul eriti kindlusetu seisukord.

Puu: Saetud materjali järgi valitses kestev nõudmine. Ka ümbertöötamata metsa hinnad püsisid kindlad. Saksa valitsus on elava nõud-

mise tagajärjel metsamaterjalide vedu Poolast lubanud, mis loodetavasti lähemal ajal Saksamaal valitseva pinevuse hindades lahendab. Kuna laevaruumi külluses, on prahi hinnad metsaveos Põhja-Euroopa sadamates üldiselt langenud.

Kautschuk: Toorkummi hinnad peale kerget tõusmist jaanuari algul jäid püsima. Londoni tagavarad kasvavad vähehaaval. Tarvitajad Ameerikas on tagasihoidlikud, mispärast sealsel turul valitseb vaikus.

Keemiaained: Turuseisukord üldiselt elavam. Elavust oli märgata väävlinatriumi ja klooralkaltsiumi ostmises, mille hinnad püsisid võrdlemisi kõrged. Ka terpentiini müük oli elav.

Petrooleum: Toorõli produktsioon Ameerikas seisab endisel kõrgusel (2,39 milj. vaati keskmiselt igal tööpäeval). Rafineeritud õlitagavarad kasvavad järjest. Kuna ostmine elav, ei tee tagavarade kasvamine õlitöösturitele muret. Toorõli hinnad on 2,80 kuni 3,15 ja 3,10 kuni 3,40 cts. peale tõusnud, kuna rafineeritud petrooleumi noteeriti 19,15 jaanuari algul, kuu lõpul aga 18,65 ct.

Teravili: Tagasihoidlikkusele teraviljaturul on järgnenud elav ostmine, eriti Argentiina börsidel. Hinnad on seal hakanud pisut tõusma. Laadimine jaanuari teisel poolel on pisut vähenenud. Nisu, eriti aga rukki järele on nõudmine elav. Saksamaal on rida veskeid terade puudumisel töö seisma jätnud. Samuti on nõudmine ka maisi, otrade ning kaerte järele elav. Jaanuari lõpul noteeriti Saksamaal nisu 2. rukis 7 ja kaerad 8 Rmrga võrra 1000. kg. pealt kallimalt kui eelmisel nädalal.

K o h v: Nõudmine vähene, samuti valitseb 11. II. Nis u Hamburg.
vaikus ka kakaoturul.

S u n k u r: Hinnad ilmaturul ilmutasid langetavat tendentsi. Statistil. teated tagavarade ja valmistuse kohta on tarvitajale soodsad.

P u u v i l l: Madalad puuvillahinnad on eriti Inglismaal puuvillatööstuses toonud elavust. New-Yorgis noteeriti jaanuari lõpul jälle 13,70 ct. 12,80 ct. vastu kuu algul. Ka Bremeni turul oli märgata elavust, hoolimata kasvavatest tagavaradest. Egiptuses on lõikus rikkalik, ainult Sakellaridi puuvilla pakkumine on väike, mispärast selle hinnad ka vastavalt kõrgemad püsivad.

L i n a: Ka linaturul valitses elavus. Läti valitsus on lina hinda tõstnud ja pakub vähe. Eesti lina on alles viimasel ajal hakanud turule ilmuma.

11. II. 1927. a. London.

Nis u, kaal—496 Inglise naela
Northern Manitoba £ 55/6
Hard Winter " 54/—
Rosario Santa " 50/9

Jahu, kaal—280 Inglise naela.
Manitoba " 42/3
Austraalia " 37/—
Kansas " 41/3

Odrad
Kanada Nr. 3, kaal—370
Inglise naela " 33/9
Kalifornia, kaal—424 Inglise
naela " 40/—

Kaerad, kaal—320 Inglise
naela
La Plata £ 20/9
Canada № 2 "

5. II. Linad, cif.
Riga Z. K. £ 60/0 — 59/0
Pärnu H. D. " 59/0 — 57/0
Slanetz U/A Medium " 64/0 — —

Bacon, kaal—112 Inglise
naela Sh.
Iiri " 108/0 — 125/0
Daani " 80/0 — 90/0
Kanada " 86/0 — 90/0
Ameerika " — —

Munad, kaal—120 Inglise naela
Inglise " 18/0 — 19/0
Iiri " 17/0 — 19/0

Või, kaal—112 Inglise naela Sh.
Hollandi " 198/0 — 200/0
Daani " 188/0 — 0/0
Uus-Meremaa " 164/0 — 184/0
Austraalia " 150/0 — 174/0
Argentiina " 150/0 — 162/0

Eesti või " — — —
Läti " I sort " — — —
" " II " " — — —

Sisemaa, tonni eest Rmk. 266 — 270
Manitoba, cif 100 kgr eest t. fl. 16.30
Hard Winter, cif 100 kgr.
eest " 15.30
Ameerika jahu, 100 kgr.
eest \$ 8 — 9

Rukis
Sisemaa, tonni eest Rmk. 245 — 248
Western II, cif 100 kgr. eest fl. 12.85

Kaerad
Sisemaa, tonni eest Rmk. 196 — 204

9. II. Odrad, talve,
Sisemaa, tonni eest " 216 — 244

Odrad, suve,
Sisemaa, tonni eest " 194 — 207

11. II. Suhkur
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr.
eest loco £ 18/6
Saksa „Eksport“, 50 kgr.
eest termiin " 18/6
Java 50 kgr. eest termiin " 18/7 1/2
American Fine Granulated
50 kgr. eest "

Riis
Burmah II, 50 kgr. eest " 14/9

Rasv
Purelard American, 100 kgr.
eest \$ 31 3/4
Steamlard 100 kgr. eest " 31

Või, Berliini engroshinnad,
tsentneri eest sisemaa I sort Rmk. 182
" " " II " " 170
" " " III " " 154
Välismaa " — —
" pakkides " — —
Eesti või " 187—188
Läti " " — —

Tallinna sadama tegevus

25. jaanuarist — 10. veebruarini.

Sisse klaaritud mitmesuguse kauba ja reisi-
jatega üldse 28 laeva; nendest: Eesti lipu all
6 aurikut ja purjelaeva; Soome lipu all 4 aurikut
ja mootorlaeva; Saksa lipu all 8 aurikut ja moo-
torlaeva; Rootsi lipu all 4 aurulaeva; Vene lipu
all 3 aurulaeva; Prantsuse lipu all 2 aurulaeva
ja Läti lipu all 1 aurik.

Sama aja jooksul klaariti sadamast välja
mitmesuguse kauba ja reisi-
jatega 19 mitme-
sugust laeva.

Välisbörsid.

	L O N D O N												
	28. I	29. I	31. I	1. II	2. II	3. II	4. II	5. II	7. II	8. II	9. II	10. II	11. II
Frank . . .	123.04	123.15	123.14	123.18	123.31	123.25	123.32	123.36	123.38	123.42	123.48	123.52	123.50
Dollar . . .	4.8509	4.8509	4.8496	4.8506	4.85	4.8503	4.8496	4.8493	4.8496	4.8503	4.8503	4.8509	4.8509
Rootsi kroon	18.17 ³ / ₄	18.17 ³ / ₄	18.17 ³ / ₄	18.17 ³ / ₈	18.17 ³ / ₄	18.17 ³ / ₄	18.17 ³ / ₄	18.17 ¹ / ₂	18.17 ¹ / ₄	18.17 ¹ / ₂	18.17 ³ / ₄	18.18	18.18
Daani kroon	18.20 ¹ / ₂	18.20 ¹ / ₂	18.20 ³ / ₄	18.20	18.20	18.21 ³ / ₄	18.19 ¹ / ₂	18.19 ¹ / ₂	18.19 ¹ / ₄	18.19 ¹ / ₂	18.19 ¹ / ₂	18.19 ³ / ₄	18.19 ³ / ₄
Norra kroon	18.81	18.85	18.75 ¹ / ₂	18.75	18.75	18.73	18.89	18.81	18.78 ¹ / ₄	18.84	18.85	18.84 ¹ / ₂	18.85
Saksa mark	20.47 ¹ / ₂	20.47 ¹ / ₂	20.47	20.46 ³ / ₈	20.45 ⁵ / ₈	20.46 ¹ / ₂	20.46 ³ / ₄	20.46 ¹ / ₂	20.46 ¹ / ₂	20.46 ¹ / ₂	20.46 ¹ / ₄	20.47 ¹ / ₄	20.47
Soome mark	192.65	192.70	192.70	192.60	192.55	192.55	192.50	192.50	192.48	192.45	192.50	192.55	192.55
Floriin . . .	12.14	12.1393	12.1412	12.1393	12.14	12.1387	12.1250	12.1293	12.1312	12.13	12.1256	12.1250	12.1206
Liir	113.06	113.12	113.06	113.75	113.59	113.56	113.18	113.43	113.87	113.65	113.45	112.12	112.75
Helveetsia fr.	25.20 ³ / ₄	25.21 ³ / ₄	25.21 ³ / ₄	25.21 ¹ / ₈	25.20 ³ / ₄	25.21 ³ / ₄	25.22	25.21 ³ / ₄	25.21 ³ / ₄	25.22	25.22	25.22 ¹ / ₂	25.22 ¹ / ₂
Tshehhosl.kr.	163.75	163.73	163.75	163.75	163.75	163.75	163.75	163.75	163.75	163.75	163.75	163.75	163.75
Belgia frank	34.88 ¹ / ₄	34.88 ³ / ₈	34.87 ³ / ₄	34.87 ³ / ₄	34.88 ¹ / ₄	34.88	34.87 ³ / ₄	34.87 ³ / ₄	34.87 ¹ / ₄	34.88 ¹ / ₄	34.88 ¹ / ₄	34.89	34.89 ¹ / ₄
Schillingid .	34.45	34.45	34.45	34.45	34.47	34.47	34.48	34.42	34.46	34.48	34.47	34.47	34.47
Poola slot .	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50
Pengo			27.75	27.76	27.76	27.76	27.76	27.76	27.73	27.70	27.75	27.77	27.75
Latt	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18
Litt	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50
Tschervonets	942.00	942.00	942.00	942.00	941.50	941.50	941.50	941.50	942.00	941.50	941.50	941.50	941.50
Kuld p/unts .	84/11 ¹ / ₄	84/11 ¹ / ₄	84/10 ¹ / ₂	84/10 ¹ / ₂	84/11 ¹ / ₂	84/11 ¹ / ₂	84/11 ¹ / ₂	84/11 ¹ / ₂	84/11 ¹ / ₂	84/10 ³ / ₄	84/11 ¹ / ₂	84/11 ¹ / ₂	84/11 ¹ / ₂
Hõbe p/unts .	2/27 ¹ / ₈	2/31 ¹ / ₁₆	2/39 ¹ / ₁₆	2/31 ¹ / ₈	2/33 ¹ / ₄	2/33 ¹ / ₄	2/33 ¹ / ₄	2/39 ¹ / ₁₆	2/37 ¹ / ₁₆	2/37 ¹ / ₁₆	2/21 ¹ / ₁₆	2/21 ¹ / ₁₆	2/21 ¹ / ₄
Plaat. p/unts	—	380/390	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	B E R L I I N												
	28. I	29. I	31. I	1. II	2. II	3. II	4. II	5. II	7. II	8. II	9. II	10. II	11. II
Naelsterling .	20.47	20.468	20.465	20.463	20.463	20.464	20.464	20.456	20.461	20.464	20.465	20.469	20.466
Frank	16.64	16.63	16.62	16.615	16.60 ¹ / ₂	16.60 ¹ / ₂	16.60	16.59	16.58 ¹ / ₂	16.58	16.58	16.57	16.57
Dollar	4.220	4.2195	4.2195	4.2195	4.2195	4.2195	4.2195	4.2195	4.2195	4.2195	4.2195	4.219	4.219
Rootsi kroon	112.59	112.57	112.57	112.55	112.56	112.54	112.55	112.62	112.57	112.57	112.56	112.58	112.60
Daani kroon	112.45	112.45	112.44	112.45	112.40	112.48	112.34	112.48	112.44	112.445	112.45	112.46	112.50
Norra kroon	108.62	108.70	109.08	109.25	109.13	108.50	108.44	108.65	108.85	108.50	108.48	108.55	108.61
Soome mark	10.617	10.617	10.618	10.624	10.603	10.622	10.62	10.62	10.617	10.618	10.618	10.622	10.62
Floriin	168.64	168.63	168.59	168.58	168.61	168.66	168.79	168.75	168.68	168.80	168.78	168.84	168.88
Liir	18.11	18.11	18.11	18.08	17.98	18.035	18.07	18.06	17.97 ¹ / ₂	17.98 ¹ / ₂	18.00	18.225	18.22
Helveetsia fr.	81.18	81.18	81.18	81.15	81.17	81.16 ¹ / ₂	81.14	81.14 ¹ / ₂	81.13 ¹ / ₂	81.13	81.13	81.13	81.22
Tshehhosl.kr.	12.48	12.495	12.493	12.496	12.496	12.491	12.496	12.496	12.495	12.495	12.498	12.492	12.496
Belgia frank	58.70	58.69	58.68 ¹ / ₂	58.685	58.68 ¹ / ₂	58.67 ¹ / ₂	58.68	58.63	58.68	58.675	58.67	58.67	58.67

Ärimehed!

Rasketest aegadest aitab üle otstarbekohane ja tabav reklaam. Tekitage reklaamiga **ostuhinnu!**

Ärge unustage, et „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ lugejaskond on ostuvõimne, seepärast reklaamigu need, kellele ostjaks on kaupmees, tööstur ja laevnik, oma kaupu „Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“.

Kuulutusi võetakse vastu Lai t. 45, Tallinnas. Kõnetr. 17-77.

„Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ talitus.

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja Inglise	pd.	800—860	Õlikoogid, linaseemne	pd.	235—245
„sõre, kõrgem sort Ameerika ja Inglise	„	840—860	„ päevalille	„	235
„J. Puhk ja Pojad“ rukkijahu	„	340—350	Jahu soja	„	330
„püül	„	450—480	Jahu, päevalille	„	245—255
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvillase kotiga:			Segajõutoit I s.	„	255—265
Püüljahu:			„ II s.	„	225—235
Rukkipüül patent (à 50 kg.) puud	mk.	550	Nisukliid	„	165—200
harilik (à 4 pd.)	„	480	Puuvillane riie, Bjas	arss.	37,50—46,50
„Eesti Parem“ saiajahu à 50 kg.	„	860	„ Mitkal	„	28,50—34,50
„Kalev“	„	820	Lina, Liivi R	pd.	1350—1400
„Taara“	„	800	„ Petseri	„	1550—1600
„Kungla“	„	780	„ Võru	„	1525—1575
„Sampo“	„	690	„ Tartu	„	1400—1450
Manna	„	900	Linaseemned, õli 87½/20/0 basis	„	280—300
Jahu: nisu, pehme — sõre	„	685—890	Linaseemned, külvi	„	330—350
A/S. Rotermanni tehaste jahud:			Takud, Codiilla, I	„	850
Rukkijahud	„	340—350	„ „ II sort	„	650
„ püül	„	450—470	„ „ III	„	400
„ nisu, pehme — sõre	„	685—905	Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2 k. pest.	„	55—56
Rukis, Eesti	„	—	„ „ Newcastle	„	52—53
„ Vene	„	335—340	„ „ sepa	„	65—67
„ Poola	„	—	Koks, valu	„	80—82
Kaerad, toidu, Eesti	„	255—260	„ gaasi	„	—
Odrad, õlle	„	295—310	Põlevkivi, I sort A	„	10
Odrad, toidu	„	275—280	„ I „ B	„	9
Herned, rohelistes, Hollandi	„	690—700	„ II „	„	7,50
Riis, Burma II.	„	660—665	„ III	„	5
Kartulid, eksport	„	50—55	„ Fenolaat	„	200
„ piirituse	„	—	„ Gudroon	„	240
Kartulitärklis „Superieur“	„	550	„ pigi	„	190
Piim, pudelites	ltr.	15	Raud, sordi	„	240—250
„ lahtine	tp.	15	„ vits	„	340—520
Või, eksport, I sort	pd.	4400—4520	„ plekk	„	370—510
Margariin, välismaa	„	1960—2240	„ plekk, tsingitud	„	690—770
Kaseiin, Eesti	„	1250—1350	Raudtalad	„	250—270
Juust „Schweitsi“, kodumaa	„	2700—2900	Teras, vedru	„	450—510
Munad, eksport I s. (kast 1440 tk.)	kast	13.680	„ tööriistade	„	1200—1400
„ II s. („ 1440 tk.)	„	13.240	„ talla	„	280—300
Kakao, Hollandi	pd.	2000—2400	Belgia reejalase teras, sitkus 45	„	—
„ Inglise	„	1800	Malm	„	170—180
„ Ameerika	„	1400—1600	Inglitina	„	10.800—11.000
Kohv, Rio, Santos	„	4800—5200	Seatina	„	1250—1300
„ Kesk-Ameerika sordid	„	6000—7800	Vaskplekk, punane	„	3400—3600
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	„	9000—9800	„ valge	„	3200—3400
„ „ Orange Pekoe, Java	„	8000—9000	Tsink-plekk	„	1800—2200
„ „ Moning, Hiina	„	4700—5600	Masinaõli, Vene, Nobel	„	480—530
Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	„	800—805	„ Ameerika	„	570—640
„ „ „ Saksam.	„	805—810	„ mootor	„	700—760
Suhkur, peenike, valge, Poola	„	805—810	„ auto	„	950
Siirup, kartuli, 420/0	„	625	Linaseemneõli	„	1315—1320
Glükkoos	„	600	Värniis	„	1350—1355
Sool, lahtine, Saksa	„	56	Tsilindriõli, Vene	„	625—950
Heeringad, Yarmouth, Matties	tünn	4900—5100	„ Poola	„	—
Heeringad, Yarmouth Matfulls	„	5200—5400	„ Ameerika haril. aur. 280°	„	570—590
Heeringad, Shoti, Matties	„	5300—5400	„ „ ülekuum. „ 3200	„	935—975
„ „ Matfulls	„	5600—5700	Põlevkiviõli	„	170
„ Norra	„	2800—3000	Nafta, Vene	„	245—260
„ Islandi	„	2500—3000	„ Ameerika	„	215—225
Liha, sea, I sort	pd.	1440—1480	Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	„	300—310
„ looma, I sort	„	600—920	„ Poola, sist. ja vaadid	„	—
			„ Am., sistern. ja vaadid	„	300—310
			Bensiin, Vene	„	575—585
			„ Ameerika	„	560—570
			Piiritus, eksport (excl. vaat) fob	ltr.	55
			Pesusooda, välismaa	pd.	195
			„ kodumaa	„	170—175
			Seebikivi	„	500—550

Värvid, nigrosiin, vees sulav, välism. pd.	9200
" tsinkvalge, välism. "	1500—1650
" tinavalge, "	1585
" ooker, "	360—470

Väetisained,	
salpeeter, Norra 100 kg. pd.	1980
" " Tshiili pd.	405
" superfosfaat 18—20% 6 pd. kott	600
" thomasjahu 17—18% "	—
" kaalisool 30% 100 kg. "	765
" " 40% "	990
" kainiit 12% "	55
Väävelhapuammoniaak 75 kg. kott	1900
Lubjalämmastik 100 "	1800
Vosvoriit, Eesti 6% 6 pd.	500
Eesti rikast vosvoriit 28—30% "	—
Paber, rotatsiooni pd.	440
Tsement, Portland, Kunda "	—
pütt 10 pd. 10 nl. tünn	875—925
Tsement, Aseri "	875—925
Kriit, toores pd.	—
" pestud "	118—120
Asfalt "	120
Kivitõrv "	—
Puutõrv "	—
Lubi "	48—50
Kips, tükides "	25
" jahvatatud "	40
" krohvimise "	50—75
Telliskivid, I sort tuhat	6500—7000
" A.-s. „Silikaat“ "	4000—4500
Tulitükid, orig. kast (5000 toosi) "	4250—4650
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnabast valmist, pd. I s. pd.	5400—5600
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort "	6000—6200
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort "	5600—5800
Tooresnahk, väikesed ja suured Silikaat D/B/B "	—
Puumaterjalid, saetud "	—
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall. "	—
" IV s. "	—
" propsid; 7x7 "	—

Prahid:

Lina	
Tallinn — Stettiin tonn sh.	22/—
" — Gent " "	—
" — Dundee " "	—
" — Belfast " "	—

Takud	
Puumaterjalid	
	Standard
Tallinn — London "	sh. —
" — E. C. C. P. (Inglise idaja läänerand) "	—
" — Antwerpen "	—
" — Southampton "	—
" — Manchester "	—
" — Amsterdam "	—
" — Dundee "	—
250/0 talve juuremaks.	
Segakaup	
Tallinn — Stettiin tonn sh.	12—25/—
" — London "	—
" — Stokholm " Rkr.	—
Või	
Tallinn — Stettiin või tünn	1/6
Kartulid	
Tallinn — Stokholm tonn Rkr.	—

Tallinna börsi kursisedel.

		28. I.	31. I.	2. II.	4. II.	7. II.	9. II.	11. II.
1 dollar	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	372	372	372	372	372	372	372
	M.	375	375	375	375	375	375	375
1 naelsterling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	1804	1804	1804	1804	1804	1804	1805
	M.	1819	1819	1819	1819	1819	1819	1820
100 Saksariigimarka	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	8840	8840	8840	8840	8840	8840	8840
	M.	8940	8940	8940	8940	8940	8940	8940
100 Soome marka	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	937	937	937	937	937	937	937
	M	947	947	947	947	947	947	947
100 Rootsi krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	9975	9975	9975	9975	9975	9975	9975
	M	10.060	10.060	10.060	10.060	10.060	10.060	10.060
100 Daani krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	9940	9940	9940	9940	9940	9940	9940
	M.	10.040	10.040	10.040	10.040	10.040	10.040	10.040
100 Prantsuse franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	1455	1455	1450	1450	1450	1450	1450
	M	1530	1530	1525	1525	1525	1525	1525
100 Hollandi guldenit	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	14.900	14.900	14.885	14.885	14.900	14.900	14.910
	M.	15.050	15.050	15.035	15.035	15.050	15.050	15.060
100 latti	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	7150	7150	7150	7150	7150	7150	7150
	M	7250	7250	7250	7250	7250	7250	7250
100 Tsheehh-slovakkia krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	1105	1105	1105	1105	1105	1105	1105
	M.	1130	1130	1130	1130	1130	1130	1130
100 Helveetsia franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	7190	7190	7190	7190	7190	7190	7190
	M.	7290	7290	7290	7290	7290	7290	7290
100 Norra krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	9625	9650	9675	9650	9650	9600	9600
	M.	9775	9800	9825	9800	9800	9750	9750
1 belga	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	51.50	51.50	51.50	51.50	51.50	51.50	51.50
	M.	53.—	53.—	53.—	53.—	53.—	53.—	53.—
100 Itaalia liiri	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	1590	1585	1575	1575	1575	1575	1600
	M.	1665	1660	1650	1650	1650	1650	1665
100 Ungari krooni	T.	—	1 Ungari pengő					
	O	5.15	65.25	65.25	65.25	65.25	65.25	65.25
	M	5.40	66.75	66.75	66.75	66.75	66.75	66.75
1 Austria schilling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	52.50	52.50	52.50	52.50	52.50	52.50	52.50
	M.	54.—	54.—	54.—	54.—	54.—	54.—	54.—
1 tschervonets	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	189.50	189.50	189.50	189.50	189.50	189.50	189.50
	M.	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50
1 Poola slot	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O	38.—	38.—	38.—	38.—	38.—	38.—	38.—
	M.	43.—	43.—	43.—	43.—	43.—	43.—	43.—
1 Eesti kroon	T.	100	100	100	100	100	100	100
	O.	—	—	—	—	—	—	—
	M.	—	—	—	—	—	—	—

Aktsia Selts

MEY JA LANDESEN

Tallinn, Diru t. 9.

Kõnetr. 14-36.

Soovitab oma engros-ladust kõiksugu tehnilisi keemiaaineid, tooresaineid ja värve:

*Nahavabrikutele,
seebivabrikutele,
klaasivabrikutele,
õllevabrikutele,
lakivabrikutele,
paberivabrikutele*

*Tulifabrikutele,
konservivabrikutele,
vorsivabrikutele,
kompvektivabrikutele,
värvimisefööstustele ja
muudele effevõetele.*

Autodele ilmakuulsad Ameerika email-lakid EFFECTO, mis 24 tunni jooksul kuivavad.

Eesti

Mehaaniline Puutööstuse Aktsia-Selts

A. M. LUTHER

Tallinnas

VALMISTAB:

mööblit, vineer-kartonge, vineer-kohvleid, vineer-kooliranitsaid, vineer-aktimappe, vineer-käsitrumleid, vineer-toolipõhju, vineer-platesid, vineer-labidaid j. n. e. j. n. e.

MÜÜGIKOHAD:

TALLINNAS, Vana Posti tän. nr. 9.
Kõnetraat 616.

PETSERIS, E. Nassar'i juures
kaubareas.

TARTUS, E. V. Jürgensi juures,
Vana tän. nr. 17. Kõnetr. 788.

VILJANDIS, R. Eitelberg'i juures

VALGAS, P. Saaretok'i juures, Kesk
tän. nr. 15.

RAKVERES, Rom. Jürgensi juures.
PÄRNUS, J. D. Ammende juures.

Väljaandja Kaubandus-tööstuskoda.

Vastutav toimetaja H. Anto.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2.